

Καλαρρύτες

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΓΕΣΜΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ "Η ΠΙΝΔΟΣ" ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1995 • ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 58 • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1985 Δ/ΣΗ: ΛΑΜΠΟΒΠΙΑΔΗ 3 Τ.Κ. 453 33 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ

Πού θα ξεκαλοκαιριάσουμε; Που θα περάσουμε το καλοκαίρι μας; Πού θα παραθερίσουμε; Υποδείξεις θέλετε; Υπάρχουν αμέτρητες. Η σωστή απάντηση είναι δύσκολη και απλή: Όπου περνάμε καλά. Πίσω απ' τη λέξη καλά κρύβονται τα δύσκολα, που σημαίνουν ευχάριστα, ξεκούραστα χαρούμενα. Όχι στα λόγια, αλλά στην πράξη, στη ζωή. Μιά γόνιμη θέση είναι η απτή περίπτωση: Πού περάσαμε μέχρι τώρα πραγματικά αξέχαστα, αυτό το μέρος να προτιμήσουμε.

Συχνά αναζητούμε καινούργιους τόπους, άλλον αέρα, πρωινό φως, υποβλητική γαλήνη. Στις αποτυχίες μας πάντα μετανιώνουμε «εκ των υστέρων» και τότε φυσικά είναι αργά.

Μιά σοβαρή, καλοζυγισμένη στο νου και την καρδιά, σκέψη που μας συνδέει με πολλά, τη γενέθλια γη, αναμνήσεις, εμπειρίες, βιώματα κ.ά. είναι να παραθερίσουμε στο κεφαλοχώρι μας Καλαρρύτες. Τώρα που μιλάμε γι' αυτό νοερά βρισκόμαστε ήδη στο χωριό, συνομιλούμε με φιλικά πρόσωπα, με συγχωριανούς και χαιρόμαστε την ορεινή ζωή στην Πίνδο.

Το χωριό, στην πλατεία έχει υψόμετρο 1280 μ., στις αετοφωλιές της Πίνδου, κλίμα άριστο, δροσερό, ανοιξιάτι-

κο το κατακαλόκαιρο και καλοσυνάτους ανθρώπους. Είναι ιδανικός τόπος παραθερισμού για πραγματική απόλαυση, ορεινής ζωής που ευχαριστεί και τον πλέον απαιτητικό παραθεριστή.

Παρά ταύτα υπάρχει πρόβλημα στέγης. Όσοι προτιμήσουν το παραθέρισμα στο χωριό μας, πριν ξεκινήσουν καλό είναι να εξασφαλίσουν τη διαμονή τους. Έχει η κοινότητα ξενώνα και η ενημέρωση με ένα τηλεφώνημα στον πρόεδρο της κοινότητας είναι αναγκαίο.

Ένα άλλο εμπόδιο είναι ο χωματόδρομος της οδικής σύνδεσης Ιωαννίνων - Καλαρρυτών, που παρουσιάζει δυσχέρειες, τις γνωστές δυσχέρειες κάθε χωματόδρομου.

Ξεκαλοκαίριασμα χαρούμενο προϋποθέτει παρέα, συντροφιά, συναναστροφή. Η πρώτη και αναντικατάστατη είναι η φαμίλια μας, μετά οι συγγενείς, οι συγχωριανοί κ.ά. Γεγονός είναι ότι ανεβαίνουν στο χωριό αξιόλογοι άνθρωποι που μπορείς μαζί τους να χαρείς ανθρώπινη κουβέντα. Υποβλητική και ξεχωριστή παραμένει η συντροφιά με τους ξωμάχους και γενικά τους μόνιμους κατοίκους που είναι αγνοί, άδολοι με πραγματική ανθρωπιά, δηλαδή ανθρώπινη συμπεριφορά στάση που

ταιριάζει σε αληθινό, σε ψυχικά καλλιεργημένο άνθρωπο. Ας προσεχθεί η λέξη «ψυχικά».

Γεγονός παραμένει ότι η σύγχρονη πραγματικότητα, όπου και να βρεθείς, αν την κοιτάξεις κατάματα, είναι συχνά αβάσταχτη. Παρουσιάζει πράγματα που αν τα προσέξεις καλά σου προκαλούν απέχθεια στη θέα και είναι αγιάτρευτη πληγή. Φυσικά είναι γκρίζες παρενθέσεις σπάνιες, αλλά ξεμυτίζουν.

Την παραπάνω σκληρή και πολύμορφη πραγματικότητα ξενόφερτη απ' τις τηλεοράσεις και όχι μόνο, την ξεπερνάμε με τον εκκλησιασμό στον Αι-Νικόλα και τις λειτουργίες στα ξεχασμένα εξωκκλήσια. Ακόμη με εκδρομές στο ποτάμι, στο Μπέρο, στις στάνες κ.ά.

Κορυφαίες θρησκευτικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις του καλοκαιριού στο χωριό μας είναι τα πανηγύρια: της Αγίας Παρασκευής, και του Δεκαπενταύγουστου που μας ξανανιώνουν ψυχικά.

Αυτά και άλλα πολλά προσφέρει για διακοπές το χωριό μας. Ευχόμαστε να τα χαρούμε.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ

Πρωί και η κίνηση ήταν μεγάλη στη βρύση της Τζιάμινας από παραθεριστές με νοσηματισμένη κουβέντα κι ευφρόσυνα γέλια. Η όλη χαρούμενη εικόνα ήταν η πραγμάτωση ονείρου ετών για τους πιο πολλούς.

Στο πανηγύρι της εσοχής συμμετέχουν φλύαροι κι ευχάριστα τα αγριοπούλια με πρώτα και καλύτερα τα στραγαλιανά (καρδερίνες).

Αδιάφορη μένει η πέριξ της Κρούνας που χαιρέται τα μικρά της και τη δροσιά του καλοκαιριού που μοιάζει άνοιξη. Το μοναδικό κελιάδωμα της ακραγγίζει τις καρδιές των ξωμάχων και των παραθεριστών. Κατακαμένη εσοχή: πώς σε απαρηγόρησε!

Κατηφορίζουν απ' τους όχτους των χωραφιών η Μαίρη και η Αρετή. Καλαρρυτοπούλες των μεγάλων αστικών κέντρων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης που πέφτουν γνωρίστηκαν στο χωριό για πρώτη φορά και έγιναν αχώριστες.

- Καλώς τες, φώναξε η κυρά Ανάστα, η γιαγιά της Μαίρης. Τι Απριλιομάη κουβαλάτε στα

ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Γράφει ο ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ (τ. Λυκειάρχης)

μέσα του καλοκαιριού!

- Είναι πανώρια, γιαγιά, και μωσχοβολούν έξω. Πάρτε τα.

Η κυρά Ανάστα τα πήρε με ξεχωριστή αγάπη στην αγκαλιά της, τα θαύμασε, τα μύρισε και χαρούμενη ακούστηκε:

- Για δέστε, προσέξετε σας παρακαλώ χρώματα, ασύλληπτες βαφές και φανταστικές χρωματικές λεπτομέρειες. Αυτό είναι παιδιά μου, η πνοή του Θεού στα πλάσματά του.

- Αυτή πρέπει να είναι, γιαγιά, πρόσθεσε με σεβασμό η Μαίρη, αλλά η ίδια πνοή του Θεού πρέπει να βρίσκεται και σε μας, τους ανθρώπους, που είμαστε πλάσματά του.

- Βέβαια Μαίρη μου, είναι η ψυχή μας, που όταν ξομπλιάζεται με αρετές, με προτερήματα, με χαρίσματα, έχει σπάνια ομορφιά που τη ζούμε και την ευχαριστιόμαστε εμείς οι ίδιοι, οι δικοί μας και οι συντοπίτες μας. Συμπλήρωσε μυαλωμένα και συνετά η γιαγιά.

Εκείνη τη στιγμή κατέβαινε μια λεβέντισσα ξωμάχος απ' τα πρόβατά της ζαλωμένη με λίγες ντρογές για προσάννα στο σπίτι. Αδάμαστη περήφανη ορεινή παρουσία.

- Καλημέρα πέρα για πέρα, μίλησε καλόκαρδα η γυναίκα και έριξε μια αναγνωριστική ματιά σ' όλους.

- Καλημέρα σας, απάντησαν οι περισσότεροι. Από πού μας έρχεσαι; Ξεχωριστό ενδιαφέρον της γιαγιάς.

- Απ' τα ζωντανά και την έγνοια. Η απάντηση έκανε εντύπωση και όλοι γίνανε προσεκτικοί στην φιλική κουβέντα με τη γυναίκα που ξεδίπλωσε στα κρηστάλλινα τρεχούμενα νερά της πηγής.

- Εσείς τι τα λέτε; Ρώτησε η τετραπέρατη γυναίκα της Πίνδου.

- Να κουβεντιάσουμε για τα λουλούδια του βουνού, την ομορφιά, τα χρώματα, τη μωσχοβολία και τις χρωματικές

αποχρώσεις ακούστηκε η τέτα Ανάστα.

- Πώς το είπες το τελευταίο; ρώτησε με έντονο ενδιαφέρον η τσοπάνισσα.

- Χρωματικές αποχρώσεις, παραλλαγές στο χρώμα.

- Να με συμπαθήτε, αυτές τις έχω χαρεί, χωρίς να ξερά το όνομά τους.

- Ξέρεις πως το λένε αυτό, ρώτησε η Μαίρη και της έδειξε ένα λουλούδι.

- Αυτό το λέμε μανουσάκι. Ο δάσκαλός μας, Θεός σχωρέστον, μας το έλεγε: Ίον το εύσμον. Γι' αυτό το λουλούδι έχουμε και τραγούδι: «Εμένα η μανά μ' έστειλε να μασώ μανουσάκια...» Το χορεύαμε παλιά.

Ο πρωϊνός αγέρας χόρευε ανάλαφρα και μεθυστικά με τα φύλλα του πλατάνου και ρυτίδιζε την επιφάνεια του νερού του ρυακιού.

Ακούσαμε και είπαμε πολλά, νοσηματισμένα και συνετά. Αυτό που σημάδεψε γερά το νου μας είναι: Οι χρωματικές λεπτομέρειες, κοντολογίς η ομορφιά, είναι η πνοή του Θεού στα πλάσματά του.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

Εμείς και ο τόπος μας

ΤΑ ΒΟΥΝΑ ΜΑΣ

ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗ

κάθε διαβάτη, φυσικά με ιδιαίτερη ροπή στην αποδοχή.

Εδώ, σ' αυτά τα περήφανα, τα τραγουδισμένα και χιλιοποτισμένα με αίμα παλικαριών του πολυπαθού και πολυβασανισμένου λαού μας, βρίσκονται οι ρίζες της φυλής μας, της φυλής μας. Δεν είναι τυχαίο πως την κατοικία των

απαρνηθεί, λες και δεν είναι και αυτά πατρίδα μας. Τα υποθαυμάσαμε, αξιολογικά ή από ανεπάρκεια, σε εγκατάλειψη και ερήμωση!

Το βασικό και οξύ πρόβλημα της ενδοχώρας στην παράμετρο της επιβίωσης δεν έχει τεθεί. Λογικά δεν μπορεί να έχει λύση

Πίνδου μας Καλαρρύτες είναι γεγονός πασιφανές. Παντού ψυχική ευφορία, στις αυλές, στα σπίτια, στις γειτονιές, στα γκαλντερίμια, στις βρύσες και στις καρδιές μας. Νομίζεις πως η ζωή γυρίζει πίσω δεκαετίες, τότε που το χωριό έσφουζε από ζωή και χαρά. Συμμάζεμα το νου μου στο τότε και στο τώρα. Ναι, υπήρχαν και τότε και τώρα σκεπτόμενοι, ψυχραιμοί, νουνεχείς άνθρωποι που άκουγαν τη φωνή της λογικής και της καρδιάς στην πράξη. Οι τότε έκαναν το κρέος τους, οι σημερινοί όχι, σφάξω από τη μεριά της Πολιτείας που εγκατέλειψε την ορεινή ενδοχώρα στην αφάνεια, στο περιθώριο από την ενεργό ζωή του Έθνους.

Κάναμε λάθη, κάνουμε λάθη, ομολογούμε τα σφάλματά μας, τη στοχαστική και βουλητική απραξία μας.

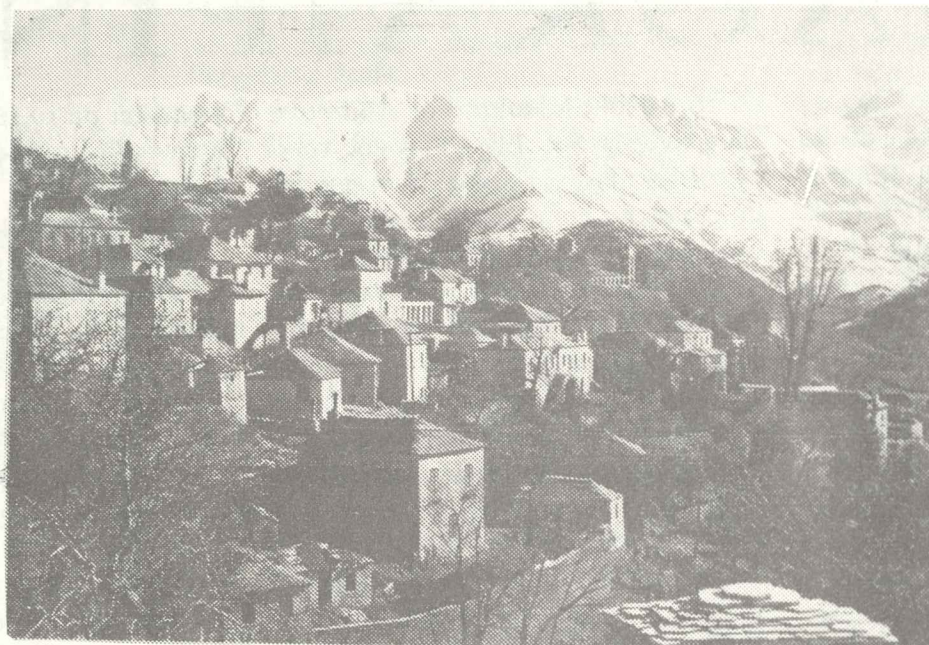
Τί νόημα έχει αυτή η ομολογία, προφορική ή γραπτή, των παρανοϊκών πράξεών μας; Είναι ίσως ένα απ' τα «κακόματά» μας, τους ακκισμούς που λέγαν οι παλιοί. Δείχνουμε έτσι κάποια υγεία στο ψυχικό υπόστρωμα.

Το υγιές νόημα της ομολογίας των σφαλμάτων του θέματος είναι η διαγραφή από τις προτεραιότητές μας της υστερίας η ψύκωση; ότι η ζωή είναι μόνο στα αστικά κέντρα. Η ζωή είναι παντού και η περήφανα στα ψηλά βουνά μας που σήμερα την καταντίσαμε κάδρο νεκρής φύσης.

Είναι επιτακτική ανάγκη επιβιώσεως και συνέχειας της Φυλής μας υπεύθυνοι άνθρωποι, με πίστη στο Θεό, πάθος για τον τόπο και τους ανθρώπους του, με ευρύ επιστημονικό ορίζοντα να μελετήσουν το πρόβλημα: Ο ρ ε ι ν ή ε ν δ ο χ ώ ρ α. Οι όντως ειδήμονες και ανθρωπιστές να προτείνουν λύσεις εφαρμογής, πρακτικές που εξασφαλίζουν εργασία και σύγχρονη ποιότητα ζωής.

Η δροσιά του βουνού κάτω απ' τη γκορτσιά με βοήθησε να σκεφτώ, να συνειδητοποιήσω τον καμμό του τόπου μας στο λιανολάλημα της πέρδικας της Κρούνας και τις χαρούμενες φωνές των παιδιών μας που παίζουν στις πεδιάδες.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

Καλαρρύτες σε υψόμετρο 1250 μ. στην καρδιά της Πίνδου.

Θεών τους οι αρχαίοι Έλληνες της είχαν στην κορυφή του Ολύμπου, το ψηλότερο του τόπου. Λέμε ότι στα βουνά είναι οι ρίζες μας όχι αυθαίρετα για να αντιμετωπίσουμε πρόχειρα την αίσθηση του κενού. Κάθε άλλο. Οι ρίζες είναι τα όργανα του φυτού που παίρνει απ' τη γης τροφή, δύναμη. Μεταφορικά οι ρίζες είναι η βάση, το θεμέλιο, η βρυσσομάνα απ' όπου εξασφαλίζουμε: ελευθερία, υγεία, νήμα ζωής, επιβίωση. Αυτό το στέρεο νήμα της ζωής το διέβρωσε, το έφθειρε, σκεδόν το αφάνισε η επιδημική αστυφιλία.

Οι κλεφταρματολοί στα βουνά μας είχαν τα λημέρια τους, εδώ πολέμησαν με χίλιες δυο στερήσεις και πρόσφεραν τη ζωή τους διαβροχή στο δέντρο της λευτεριάς. Η θυσία τους έδωσε τυραννία αιώνων του Τούρκου δύναστη. Στις ψηλοκορφές των βουνών μας αγαπήθηκε ο άνθρωπος και εξιδανίκευσε τις ηθικές του πλευρές.

Στον καιρό μας, στις ρευστές ημέρες μας, τα βουνά, η ραχοκοκαλιά της ενδοχώρας, ο προμαχώνας του Έθνους σε αγώνες ζωής και θανάτου, έχουν κυριολεκτικά λησμονηθεί, ξεχαστεί,

όποιο πρόβλημα που δεν τίθεται για λύση. Σ' αυτό το επίπεδο αδιαφορίας, αμεριμνσίας, αφροντισιάς βρίσκεται το πρόβλημα της ορεινής ενδοχώρας. Θυμάμαι ένα τετράστιχο του Παλαμά:

«Στην αργατιά, στη χωριατιά το χιόνι, η γρίπη, η πείνα, οι λύκοι, ποτάμια, πέλαγα, στεριές, ξολοθρεμύς και φρίκη.

Χειμώνας άγριος. Κι η φωτιά, καλοκαίρι στην κάμαρά μου.

Ντρέπομαι για τη ζέστα μου και για την ανθρωπιά μου».

(«Ο Κύκλος των τετραστίχων» 117)

Προβληματισμένος στη μοναξιά ανηφορίζεις και χαίρεσαι, σου ανοίγει την καρδιά ο τοσπανάκος στη φυλλωσιά της γκορτσιάς με τα άλλα αγριοπούλια που τραγουδούν. Ποιος κατέχει τα μυστικά της γλώσσας τους. Σταλίζει για λίγο στη σκιά. Από ανάσα, σε ανάσα το πάμε, λες μέσα σου. Δε βαριέσαι σ' αυτό τον κόσμο όλα στη βάση είναι ασπρόμαυρα, σκέπτεσαι. Μαύρο η απερίσκεπτη εγκατάλειψη των βουνών, άσπρο το γλυκοκελάδημα των πουλιών, ο καθαρός αγέρας, η υγεία, η ευπρέπεια.

Ιούνιος μήνας η τουριστική επέλαση στο κεφαλοχώρι της

ΥΧΕΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΑΣ

Κύριον
Ιωάννη Θεοχάρη
Δωδώνης 21
45221 Ιωάννινα
GREECE

Ἀληθῶς Ἀνέστη!

Εὐχόμεθα ὅπως ἀξίωση ἡμᾶς ὁ Κύριος τοῦ ᾧ ὡνάει αὐτόν καὶ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ (Φίλιπ. 3, 10).

Πατρικῶς
+ ὁ Κωνσταντινουπόλεως

Ἄγιον Πάσχα 1995.

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΟΤΙΟΥ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Τῷ Ἑλλογιωτάτῳ

κυρίῳ Ἰωάννῃ Θεοχάρει. τ. Λυκειαρχῇ.

Δωδώνης 21.

45221 Ἰωάννινα

G R E E C E

«Θανάτου ἐορτάζομεν νέκρωσιν...»

Ποιά πιά μεγάλη, πιά χαρούμενη βεβαίωση ἀπὸ αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅα μπορούσαμε νὰ δώσουμε στὸν ἑαυτό μας καὶ τοῖς ἄλλοις!

Αὐτὸ τὸ ἐμπνευστικὸ νόημα δώστε στὸ γιορτασμὸ τοῦ φετινοῦ σας Πάσχα. Ἀναβαρῆστε. Διῶξτε μακριὰ τὸ φόβο καὶ τὴ «σκιά τοῦ θανάτου» καὶ ζῆστε χαρούμενα με τοῖς ἀγαπημένους δικούς σας «Πάσχα Θεοῦ τὸ σωτήριο».

Χριστὸς Ἀνέστη! Ἀληθῶς Ἀνέστη!

Μ' ἀγάπη καὶ χαρὰ ἀναστάσιμη

ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ὀτιοῦ καὶ Βορείου Ἀμερικῆς

Πάσχα 1995

«ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ» ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

εκδότης: ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ «Η ΠΙΝΔΟΣ»
ΛΑΜΠΟΒΙΤΣΑΔΗ 3 - ΤΗΛ: 37440 - ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Συντάσσεται από επιτροπή

Πληροφορίες - Επιμέλεια Εκδόσεως - Συνδρομές - Εμβάσματα

κ. Θεόδωρος Μπαργιάννης

Τέγμα Στρ. Παπάγου - ΙΩΑΝΝΙΝΑ 45445 - Τηλ. (0651) 25.561

Τα έξοδα εκτύπωσης και διακίνησης της εφημερίδας, καλύπτονται από τις προαιρετικές εισφορές μελών και φίλων μας

ΜΟΝΤΑΖ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Π. ΜΠΟΥΡΗΣ - Π. ΣΤΡΑΤΟΣ Ο.Ε

Στοά Ορφεία - Ιωάννινα

Τηλ.: 77433 - 25634 - FAX: 77871

ΒΟΥΝΟ

μια αρκούδα του Λιβάνου

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗΣ

Πέρα απ' τον τόπο με τις οξείες, στην κορφή της χαράδρας που είναι το πιο απάτητο μέρος στα Κιμιντένια, η μεγάλη αρκούδα έχει κάμει ανάμεσα σε δυό βράχους τη φωλιά της. Την έστρωσε με πυκνόφυλλα κλαδιά, και μ' άλλα κλαδιά έφραξε την μπουκά της. Σα γέννησε το μικρό της, στην αρχή του καλοκαιριού, πήγε και ξερίζωσε άγρια θάμνα κ' έφραξε ακόμα πιο πολύ τη φωλιά της. Έτσι θαρρεί πως είναι ασφαλίσμένη απ' το μάτι τ' ανθρώπου.

Το μικρό το αρκούδι τώρα πια μπορεί να καταλαβαίνει πολλά πράγματα. Καταλαβαίνει πως το μέλι που του φέρνει η μάνα του, διαγοιμίζοντας τις φωλιές των αγριομελισσών, είναι πιο καλό απ' τα βαλανίδια και τα σκουλήκια. Καταλαβαίνει πως έξω απ' τη φωλιά τους, όπου είναι κλεισμένο απ' τον καιρό που γεννήθηκε, πρέπει να 'ναι ένας παράξενος κόσμος από όμορφα και φοβερά πράγματα - από δέντρα, από ποτάμια, από σκυλιά και ανθρώπους. Όμως ποτέ δεν τα είδε. Και κάθε μέρα τώρα που μεγάλωσε, παρακαλεί τη μεγάλη αρκούδα, τη μάνα του:

«Πάρε με μαζί σου. Πότε θα 'ρθω μαζί σου να τα δώ;»

«Ακόμα λίγο να μεγαλώσεις».

Μοναχά σαν έρχονται σεληνοφώτιστες νύχτες η μεγάλη αρκούδα ξεθαρρεύεται και βγάζει το μικρό της στην μπουκά της φωλιάς τους. Κάθονται τότε και, τυλιγμένοι απ' το πράσινο φως, στο ψήλος της μεγάλης χαράδρας, κι η αρκούδα λέει στο μικρό της την ιστορία των προγόνων τους.

Κατοικούσαν, λέει, τους παλιούς χρόνους στα βουνά του Λιβάνου. Ζούσαν ήσυχα εκεί όταν τους μυρίστηκαν τα κοπάδια οι άνθρωποι κι άρχισαν να τις σκοτώνουν. Κάθε μέρα γινόταν θρήνος, κι η φυλή τους λιγόστευε. Με πικρή καρδιά τότες οι αρκούδες που μέναν είπαν πως «πια τα βουνά του Λιβάνου δεν είναι για μας, πρέπει να ξεπατριστούμε». Αυτό είπαν, αποχαιρέτησαν το γενέθλιο τόπο τους και πήραν το δρόμο για τα δυτικά. Ταξίδευαν από νύχτα σε νύχτα κι ολόένα τραβούσαν κατά τα δυτικά. Όταν, κατάλαβαν απ' τη μυρουδιά του αγέρα πως ο χειμώνας έρχεται. Στους καλούς χρόνους του Λιβάνου, σαν ερχόταν τούτο το μήνυμα του καιρού, ξάπλωναν μες στις σκοτεινές φωλιές τους και, ασφαλισμένες πέφταν στο μακρύ χειμερινό τους ύπνο. Τώρα που ο χειμώνας τις βρήκε μέσα στο δρόμο της προσφυγιάς, χωρίς φωλιά, παρακάλεσαν το άσπρο χιόνι.

«Προστάτεψέ μας εσύ», του είπαν. «Είμαστε έρημες και χωρίς φωλιά».

Το χιόνι επάκουσε τη δέση τους, κι έπεσε πολύ κείνη τη χρονιά και τις σκέπασε. Αποκοιμήθηκαν και ξύπνησαν σαν ήρθε η άνοιξη. Πάλι πήραν το δρόμο προς τα χαμηλά, ολόένα πιο μακριά απ' τους ανθρώπους του Λιβάνου. Πέρασαν τα βουνά του Κάζ - Νταγ, όταν άξαφνα ένα πρωινό φτάνοντας σε ψηλή κορφή, οι αρκούδες είδαν χαμηλά ν' απλώνεται μπροστά τους ένα τείχος από νερό.

«Πως θα το περάσουμε αυτό;»

Κατεβήκαν χαμηλά στη θάλασσα, σ' έρημη ακρογιαλιά, θαμάσανε τα κύμα-τα και πάλι είπαν:

«Πως θα το περάσουμε αυτό;»

Άσπρα πουλιά πετούσαν από πάνω τους. Τα ρώτησαν. Κι οι γλάροι τους αποκρίθηκαν:

«Όχι! Αυτό το νερό δε θα το περάσετε! Το ταξίδι σας τελείωσε πιά!»

Γύρισαν τότες οι αρκούδες του Λιβάνου στα φαράγγια του Κάζ - Νταγ κι εκεί κάμει τη δεύτερη πατρίδα τους. Λίγον καιρό περάσαν ήσυχα. Όταν, πάλι φάνηκε στο δρόμο τους ο άνθρωπος. Ήταν Τσερκέζοι και Γιουρούκδες που σκοτώνανε τις μεγάλες αρκούδες για να παίρνουν τα μαρά τους να τους βάζουν αλυσίδες στη μύτη και να τα μαθαίνουν να χορεύουν.

Θρήνος πάλι τότες πολλές έπεσε στη φυλή τους. Άλλες αρκούδες λέγαν:

«Ελάτε να φύγουμε! Ας φύγουμε κι από δω! Ας πάρουμε πάλι στο δρόμο της προσφυγιάς!»

«Όχι! Χίλιες φορές όχι!» λέγαν άλλες. «Πως ν' αφήσουμε πάλι τη νέα πατρίδα που κάμαμε; Δεν το μπορούμε πια! Ας γίνει ό,τι θέλει».

Είτσι, πολλές αρκούδες μέινανε στα βουνά του Κάζ - Νταγ και χάθηκαν απ' τα χέρια του ανθρώπου. Οι πιο λίγες, προπόντων όσες είχαν παιδιά μες στην κοιλιά τους, αυτές τραβήξαν κατά τ' ανατολικά. Βρήκαν στο δρόμο τους τα Κιμιντένια. Κι έμειναν...

Αυτά διηγόταν η μεγάλη αρκούδα για την ιστορία της φυλής τους στο αρκούδακι, τη σεληνοφώτιστη νύχτα, ψηλά στα Κιμιντένια. Άκουγε το μικρό με ξαφνιασμένα μάτια και προσπαθούσε να καταλάβει το νόημα του κόσμου.

«Τι γίνανε οι άλλες αρκούδες της φυλής μας που ήρθαν στα Κιμιντένια;» ρώτησε.

Περλίμπα κούνησε το κεφάλι της η μάνα του.

«Κι εδω μας βρήκε ο άνθρωπος. Χαθήκαν όλες απ' το χέρι του».

«Κι ο πατέρας μου; Τι απόγινε ο πατέρας μου;»

Η μεγάλη αρκούδα θα 'θελε πολύ να μη βάζει σε λύπη από τόσο μικρό το παιδί της. Μά δε γινόταν. Έπρεπε από τώρα ν' αρχίσει να μαθαίνει τον κόσμο και να ξέρει τη μοίρα του:

«Ήταν τον καιρό που τα χιόνια αρχίζουν να λιώνουν κι οι αγριομελισσές αφήνουν τις φωλιές τους και γυρίζουν στα δέντρα να φάνε», είπε. «Πήγε να μας φέρει μια φωλιά με μέλι, γιατί ό,τι σε είχα γεννήσει κι ήμουνα ανήμπορη. Δεν ξαναγύρισε».

«Γιατί;»

«Ο άνθρωπος!» είπε η μάνα. «Θα συναντηθήκε με άνθρωπο! Τι φοβερό θερίο, λοιπόν, να 'ναι αυτό, «ο άνθρωπος», συλλογιζόταν το αρκούδακι. Και να βρίσκεται παντού να 'χει πλημμυρίσει τον κόσμο; απ' το Λιβάνο ίσαμε το Κάζ - Νταγ και τα Κιμιντένια!»

«Τι έχει μ' εμάς ο άνθρωπος; Τι έχει με τη φυλή μας;»

«Του μοιάζουμε», είπε η μεγάλη αρκούδα. «Μπορούμε να σταθούμε στα δυο ποδάρια καταπώς στέκεται αυτός. Μπορούμε να χορεύουμε ολόθρες σαν αυτόν. Μπορούμε όπως αυτός να σηκώνουμε αλυσίδες. Του μοιάζουμε».

«Και μ' αυτό π;»

«Ο άνθρωπος αγαπά να χτυπά όσους του μοιάζουν», είπε πάλι η μεγάλη αρκούδα.

«Αγαπά να σκοτώνει το όμοιό του».

«Αχι!» στενάζει το αρκούδακι, κι είναι ο πρώτος στεναγμός που βγαίνει απ' το στόμα του στον κόσμο. «Τι καλά που θα 'ταν να μην ήταν ο άνθρωπος».

«Τι καλά που θα 'ταν», είπε η μεγάλη αρκούδα.

Ηλίας Βενεζής
(Αιολική Γη)

ΠΟΙΗΣΗ

ΜΗΝΑ ΔΗΜΑΚΗ
Η ΧΑΜΕΝΗ ΓΗ

Ανάμεσα στα βαθιά δέντρα, με τον ασύλευτον ήσκιο
ανάμεσα στα ποτάμια τα σκοτεινά με τα γκρίζα νερά
ανάμεσα απ' το λίγο ουρανό το σκεπασμένο με φύλλα
δεν είδατε να περνούν οι σκιές των ονείρων;
- Σας δείχνω τις σκιές των ονείρων...

Έρχομαι από μακριά κι από πιο βαθιά δάση
όχι σαν αγέροχος θριαμβευτής
όχι ληιστάκης της οδύνης με πολεμιστής ματωμένους
όχι με το μέτωπο ανέσφο δίκως μια σύσπαση πόνου
με γεμάτος πληγές περασμένες και χθεσινά δάκρυα.
- Έρχομαι από βαθύτερα σκοτάδια.

Είδα τους ανθρώπους να τριγυρνούν μες στη νύκτα
σαν τρομερές κραυγές κινδύνου
με ανυψωμένα τα χέρια προς τους ορίζοντες
γεμάτα βουβές φωνές ήσυχας
γεμάτα λυγμούς θανατίνων αποχωρισμών
δίκως χθες δίκως αύριο
χαμένους σε μιαν απέραντη ερημία.

Και τους έδειξα τα βουνά με τις πυρκαγιές
με τα κίονια τα αιώνια
για ένα ανέβασμα πιο κοντά με τους ουρανούς
και τη βαθεία θάλασσα που καρτερεί πάντα
μια νέα φυγή μια καινούργιαν επίνοδο.

Και διαβάσαμε στους κλώνους των δέντρων
τη λαχτάρα για τα ύψη
κι ακούσαμε τα ποτάμια να ψιθυρίζουν
το πέρας του καιρού
και γνωρίσαμε τη δίψα για το φως μες στους ήσκιους
και δεχτήκαμε τη σοφία απ' τα πουλιά τ' ουρανού.

Και τους έδειξα τη μονοπάτια της μνήμης
για νέες πορείες δίκως τέμια για θερμές συναντήσεις
εκεί που ο θάνατος γίνεται ασήκρητη ζωή
και το τέλος δεν είναι παρά ξεκίνημα νέο.

Η θάλασσα υψώνει τα κύματα στα μοναχικά δωμάτια
τα καρβία λικνίζουν λευκά πανιά στους πράσινους
τόιχους που γίναν ουρανοί
κι κορνίζες ξυπνούν την ψυχή των ζωγράφων
και ταξιδεύουν τα περίφημα όνειρα τις τραγικές
φαντασίες την ανέφικτη ζωή.

Η νύκτα ξημερώνει σ' εκτυφλωτική φώτα
κι βιβλιοθήκες ανοίγουν τις κλεισμένες ζωές
κι οι ιστορίες περιφέρονται μέσα στο θάμπος
ενώ μπερδεύονται οι κόρες κ' οι άνθρωποι κάνουνται
στα σταυροδρόμια των πολιτειών.

Εδώ ξαναρχίζουν οι άνθρωποι από την αρχή
με την πείρα και με τη γνώση των περασμένων
εδώ ξαναρχίζει η δεύτερη ζωή
πάνω στα κνάρια των σφαλμάτων της πρώτης
μα δίκως μεταμέλειες και τύψεις.

Η μανούλα ξαναυφρίζει και μας χαμογελά
πλάι στα παμύθια της νιανιάς στους χέμιονες
η εφολόγη και το αλογάκι μας προσμένουν
με τα φτερά των φανταστικών κατορθωμάτων.

Τα παιδάκια ακούγονται απ' το δρόμο:
«φεγγαράκι μου λαμπρό φέγγε μου να περπατάς»
κι οι αναμνήσεις περιφέρονται σαν τρομαγμένα φαντάσματα
σα ναυαγοί χαμένοι σ' άγνωστα νησιά.

Και φεύγουμε πίσω απ' τη νύκτα
στους δρόμους που δεν τους αγγίζουν τα πέλματα
για τις φανταστικές συναντήσεις για τις περιπέτειες
νεκροί που ξαναζούν τους θανάτους των
ζωντανών που ξαναπεθαίνουν τη ζωή τους.

Έρχομαι με τις σκιές των ονείρων στις άδειες καρδιές σας
με τις θερμές αναμνήσεις των περασμένων
με τις παιδικές φωνές με τις χαμένες αγάπες
και με τη φωτεινή χαρά
μιας νέας πορείας και μιας καινούργιας αναμονής
με τόσες ακριβείς συντροφίες στην απέραντη ερημία.

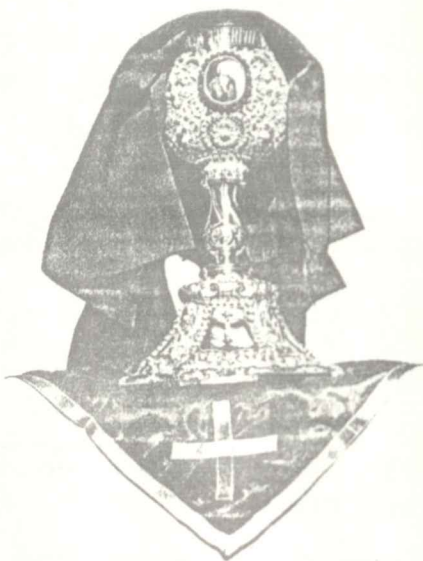
Η ΑΝΑΜΝΗΣΗ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Ανάμνηση ανάμνηση του δάσους με τις πυρκαγιές
με την κόκκινη βροχή με τα πρώτα παρόδοξα ριγί
ποιός θα σ' ανασύρει στα βάθη της θάλασσας βυθισμένη
που θα βρεθεί μια σαυίδα σωτηρίας στον κίνδυνο του πελάγους;

Βλέπω τις φωνές ακούω τους δρόμους μαντεύω την περασμένη αφή
βυθισμένα χρώματα και ήχοι σβησμένα θάμνη σκοτάδια
όλα βυθισμένα θαμένα όλα χαμένα για τους ζωντανούς
μα για τους πεθαμένους για μας που συγχίσαμε τα όρια της ζωής
που σήμερα ζούμε το θάνατό μας για να πεθάνουμε αύριο τη ζωή μας
φαντάσματα φαντάσματα σκιές στις σκιές!
- Πόθοι πως μεγαλώσατε πως μ' ακολουθείτε ακόμα;
- Πως μ' ακολουθείτε ακόμα;

Συν. στη σελ. 5

Στον τόπο μας με ΞΕΧΩΡΙΣΤΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

Ο Καθαρρυτώτης, προικισμένος με
τα φυσικά καρίσματα του ορεινού
ανθρώπου της Πίνδου, έχει διαμορ-
φώσει, με τις αρετές της παιδείας μας,
μια προσωπικότητα δημιουργού σ'
όποια περιοχή ασχολείται.

Διαθέτει αισθητική άνεση και αμε-
σότητα με το περιβάλλον. Δεν είναι
τυχαίο ότι εδώ, στο χωριό μας, γεν-
νήθηκε και πρόκοψε η αργυροκρυ-
σοκοίτα σε διεθνές επίπεδο. Όχι που
λέει ο λόγος, αλλά που λέει η πραγ-
ματικότητα.

Στις σχέσεις του με τους ανθρώ-
πους, ανοίγει διάπλατα το πλούσιο
εσωτερικό του κόσμο, ψυχικό και
πνευματικό, ένα σπάνιο προσωπικό
κεφάλαιο περφημων εμπειριών από
το γόνιμο μόχθο του. Οι άγγελοι τα
πουλιά και οι άνθρωποι έχουν φτερά!

Οι μεταφυσικοί του προσανατολι-
σμοί, η συμμετοχή του στη λατρευτι-
κή και μυστηριακή ζωή της εκκλησίας
μας είναι η ηθική ρίζα και ο βράχος
γενέθλιας της. Ντόπιοι ξωμάχοι και
χρόνος στο διάβα του.

Ο εκκλησιασμός του είναι τακτι-
κός, ιδιαίτερα στον Αϊ - Νικόλα της
γενέθλιας της. Ντόπιοι ξωμάχοι και
ευλαβείς παραθεριστές, Καθαρρυτώ-
τες και φίλοι των Καθαρρυτών, προ-
σεύχονται με δέος και κατάνυση.
Έθος των επισκεπτών, αλλά και των
μονίμων κατοίκων, που η θεία ευκα-
ριστία, η μεταλαβιά Είναι συγκινητι-

κή η στιγμή της προσέλευσης των
πιστών στο μυστήριο, όταν ο ιερέας
λέει: «Μετά φόβου Θεού, πίστεως και
αγάπης προσέλθετε». Ξεχωριστή
ευτυχία.

Δεμένους με το κεφαλοχώρι από τα
χρόνια της νιότης του ο Καθαρρυτώ-
της έρχεται σε επαφή με το περιβάλ-
λον, ανθρώπους και φύση, με τον
αιώνιο κόσμο του υπερπέραν γενικά
με τον εαυτό του, και νιώθει γεμάτος
ζωντάνια και ξεχωριστά ευτυχής. Τα
μηνύματα της όλης προσέγγισης της
συμπεριφοράς του είναι εσωτερικά,
βιωματικά, ουσιαστικά. Το δεισδυτι-
κό μάτι τα παρατηρεί ευχάριστα στις
συμπεριφορές του.

Οι υπέροχοι νέοι μας

Οι πρώτες ημέρες στο χωριό
περνούν κουραστικά και γρήγορα
μέχρι να βάλουμε σε λογαριασμό
το σπίτι. Καθάρισμα της αυλής από
τα χόρτα ασβεστώματα, πλούσιμο
στα πατώματα κ.ά. Σιγά - σιγά όλα
τακτοποιούνται με ζήλο, με κέφι,
με μεράκι και τραγουδι. Παίρνουν
ανάσα τα σπίτια!

Τις ημέρες της βάρδιας με τους
καλόκαρδους γείτονες μια βιαστική
καλημέρα στο πόδι στον τόπο που
ζει ο ξένιος Ζευς και η φιλοξενία
διατηρεί το μεγαλείο της. Η ανθρω-
πινή, η χαρούμενη, η ζεστή κουβέ-
ντα των απλών ανθρώπων δεν σκο-
τώνει την ώρα, αλλά χαρίζει ευτυ-
χία, ψυχική ξεκούραση.

Στην συχία του χωριού, ακού-
γεται η φωνή του μπάριμπα Ανα-
στάση ως την αυλή μας που μας
χωρίζει ένας τοίχος ξηρολιθιάς.

- Αντιγόννη, ένα ποτήρι νερό.
Αντιγόννη είναι η νύφη του.

- Αμέσως, πατέρα, απαντά πρό-

θυμα, με σεβασμό η κοπέλλα.

- Του Αβραάμ τα καλά παιδιά μου,
ακούγεται η ευχή του μπάριμπα
Αναστάση, που βγαίνει από τα
κατάβαθα της ψυχής του. Σκεπάζει
με ευφροσύνη τη σπιτί του και τους
γειτόνους. Στην καρδιά της Αντιγό-
νης πάλλει ένας παράδεισος.
«Καλά λένε, πως η πραγματική
χαρά είναι η αναπάντευξη», σκέπτε-
ται η κοπέλλα. Αλλά τι ξαφνική;
Πάντα μ' όλη τη συμπεριφορά της
έτσι είναι: σβέλτη, αυθόρμητη, γνή-
σια, ανθρώπινη.

Αυτό το «Πατέρα» που αποκαλεί
τον πεθερό της, ο τρόπος που το
λέει, το πάτημα της φωνής της,
θυμίζει ανοιγμα θύρας που σε μπά-
ζει σε πρωτόγνωρο τοπίο όπου
περνά η αξιοπρέπεια, η ευπρέπεια,
ο σεβασμός, η ανθρωπιά.

Η Αντιγόννη είναι το καμάρι, των
πεθερικών της, του άντρα της των
παιδιών της και του χωριού μας.

τους ανθρώπους μας Ο ΜΑΝΑΒΗΣ

Περδία ο Σταύρος

Το χωριό μας τους θερινούς μήνες
καλοδέχεται το συμπαθή και καλό-
καρδο μανάβη απ' τη Θεσσαλία μιά ή
δυο φορές την Εβδομάδα. Δεμένους με
το χωριό μας είναι ειλικρινής, συνε-
πής και έντιμος. Προμηθεύει τους
πολλούς ντόπιους και παραθεριστές
με πολλά είδη διατροφής: ψωμί,
λαχανικά, φρούτα κ.ά.

Όταν φτάσει στην Τσόρα ή την
Πλάκα ανοίγει το μεγάρωνο του φορ-
τηγού του και κάνει έντονη την
παρουσία του με δημοτικά τραγού-
δια. Η μουσική πρόσκλησή του ακού-
γεται και η προσέλευση είναι πάντοτε
πυκνή.

Το εμπόρευμα διαλεχτό και οι
τιμές προσιτές. Τα χαίρεσαι όλα, ιδι-
αιτέρα τον άνθρωπο, την καρδιά του
που ευχαρισιέται την εξυπηρέτηση.
Είναι χαρούμενος, καλομίλητος και
εγκρατισμένος απ' τη δουλειά του.

Ο μόχθος του είναι μια αξιόλογη
κοινωνική υπηρεσία στους πολλούς
κατοίκους του χωριού, που του εξα-
σφαλίζει το τίμιο μεροκάματο.

Πέρα και πάνω από την αγοραπω-
λησία, που σε γενικές γραμμές είναι
αξιόλογη, η δραστηριότητα του
καλωσύνάτου μανάβη είναι μια πρό-
σβαση ανθρωπιάς. Συγκεκριμένα
δέχεται παραγγελίες διάφορες που
σημειώνει στο δεφτέρι του και την
επόμενη φορά τις προμηθεύει όλες με
υποδειγματική προθυμία και υπευθυ-
νότητα.

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Οι αρμόδιοι που προσφεύ-
γουν και σε ολέθριες λύσεις χρήσιμο
είναι να σκέπτονται και να ενεργούν
σοβαρά και υπεύθυνα.

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Οι αρμόδιοι που προσφεύ-
γουν και σε ολέθριες λύσεις χρήσιμο
είναι να σκέπτονται και να ενεργούν
σοβαρά και υπεύθυνα.

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Οι αρμόδιοι που προσφεύ-
γουν και σε ολέθριες λύσεις χρήσιμο
είναι να σκέπτονται και να ενεργούν
σοβαρά και υπεύθυνα.

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

Καλό θα ήταν όλα τα φρούτα και
όχι μόνο που δέχονται οι διάφορες
χωματερές να προωθούνται στην
ορεινή ενδοχώρα και να μοιράζονται
στον κόσμο. Είναι αμαρτία, για το
Θεό, να λειτουργούν χωματερές την
ώρα που συνάνθρωποι μας τα στε-
ρούνται!

- Για που το 'βαλες Σταύρο και
ανηφορίζεις διασπικτός; Ρωτά ο
χωριανός μας Γιώργος τον ξωμάχο
συμπατριώτη μας.

Ο Σταύρος χρόνια τσοπάνος,
εργατικός, έντιμος και καλός οικο-
γενειάρχης. Με την εργατική και
χρυσόχερα γυναίκα του τα θγάζει
πέρα και ανασταίνει τα έξι παιδιά
του. Όταν μαζεύει τις δουλειές και
τις έγνοιες του κοπαδιού, δεν βλέπει
την ώρα να βρεθεί κοντά στη φαμί-
λια του που είναι γι' αυτόν ένας
παράδεισος.

- Για το κοπάδι, Γιώργο, ποιός
άλλος μας περιμένει στα βουνά;

- Το πήρες με τη δροσιά; Ο ήλιος
κατηφόριζε νοσηλικά στις νύφες της
Πουλιάνας και κόντευε δυό γκλί-
τσες από το φρύδι του βουνού.

- Με τη δροσιά θγαίνει ο ανήφο-
ρος ανάλαφρα Γιώργη.

- Και χωρίς αυτή τα νιάτα τα
θγάζουν πέρα Σταύρο.

- Δε λέω, αλλά το ύψος, τα βουνά
θέλουν αλαφράδα, λεβεντιά.

Πετάς την κάπα, το σακούλι με
το προσφάι και το παγούρι με το
νερό στα ριζά του θράχου, αλαφρώ-
νεις και ανεβαίνεις τις κοντοραχού-
λες με το βιός σου. Φτάνεις στο
Μπάρο χωρίς να κοντανασαινεις,
περδίμ.

- Δίκιο Σταύρο, Εμάς μας έφαγε
η καρέλλα και τα χαρτιά. Έτσι ξεχύ-
λωσαν, στομάχια, κοιλιές, άστα να
πάνε. Σαπίσαμε Σταύρο! Μας πήρε η
κάτω βόλτα.

- Έχεις στρωμένη κουβέντα, ορέ
Γιώργη, αλλά σ' αφήνω μη μου
φύγουν τα ζωντανά και άντε να τα
συμμάσεις. Καλό βράδυ.

- Στο καλό, Σταύρο.

Στις κουδέλες του λόφου της
Παναγιάς δεν άργησε να χαθεί ο
Σταύρος λεβέντικη φιγούρα της

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΟΥΝΑ

1. Βουνό
με βουνό δεν
σμίγει.

2. Εκκοι-
λόνας το
βουνό κι
έκαμε έναν
ποντικό.

Είναι το
των αρχαί-
ων: «Ωδινεν
όρος και
έτεκε μυν»

3. Πάρε
ευχή γονέων
και στα
βουνά περ-
πάτει.

Έχει γρόσια στο πουγγί, έχει
ψάριο στο βουνί.

5. Και τα βουνά ξεπέφτουνε κι οι
κάμποι δυστυχούνε.

6. Οι κάμποι τρέφουν άλογα και
τα βουνά λεβέντες.

7. Όντας χωρίζει τ' αντρόγυνο
και τα βουνά ραίζουν.

8. Στο βουνό ψοφάει ο γαίδαρος,
στο σπίτι η ζημιά γίνεται.

Οι ελάχιστες παροιμίες του πολυ-

θασανισμένου λαού μας που αναφέ-
ρονται στα ψηλά βουνά μας μαρτυ-
ρούν την πνευματική αρχοντιά του.
Τις ακούμε στην καθημερινή κουβέ-
ντα συχνά να ξομπλιάζουν και να
νοηματίζουν τη σκέψη του. Η αξία
των παροιμιών του λαού μας είναι
αυτονόγητη, αλλά στις μέρες μας
δυστυχώς τα αυτονόγητα κατάντη-
σαν δυσνόητα.

Ο ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΤΗΣ

ΠΟΙΗΣΗ

Συν. από τη σελ. 4

Χαμένη ζωή
χρόνια παιδικά που ξεκινούσαμε για το φεγγάρι
έχω ακόμα στα χείλη τη μαγική αίσθηση του δειλινού
στην καρδιά τη βαθεία οδύνη για το χαμό της Ημέρας
στην ακρογιαλιά οι ξανθοί έφηβοι πεθαμένοι
να περιμένουν τον χαμένο 'καρο
τάχα θα φθάσει την αυγή τάχα θα φθάσει το βρόδυ
τάχα το χρυσό το μεσημέρι
ήλιε ήλιε τότε θα φθάσει;

Χώρα μετρημένο βήμα με το βήμα
αναμονή του φωτός αναμονή αγάπης
οι τάφοι μας προφυλάσσουν σαν τείχη
μια φωνή κινδύνου κραυγάζει απ' το κόμα: γρηγορείτε
από στιγμή σε στιγμή καινούμαστε γρηγορείτε.

Θυμίσου τις πεταλούδες που σκότωσες
και θα ξαναπετάξουν στον αέρα
θυμίσου τα λόγια που σκόρπισες για να ξαναζήσουν
μνήμη θάλασσα με τα τόσα ναυάγια
να θυμάσαι τη θάλασσα
νερά νερά όλο νερά τρικυμία γαλήνη
πόσο γνωρίζουν του βουθού σου τα μυστικά;

Ύπνε της ζωής θάνατε όνειρο της ζωής ζωή
στιγμές που φεύγετε έχω πια τα χέρια που θα σας κρατήσουν
έχω τα φτερά να σας κυνηγήσω
δε με τρομάζει η απελπισία της αναμονής
κι ως είναι πάντα ένας τάφος που περιμένει.

Περπατά και μ' ακολουθεί
είναι μαζί μου νύκτα και μέρα
στον περίπατο στο γραφείο στον ύπνο μου
ω! και στις πιο κρυφές πράξεις μου
κι όταν φύγω για το ταξίδι
μια φρούτα χώρα θα συνεχίσει τους πόθους μου
σκιά στον αέρα νηοή μουσική σκιά στη σκιά...

Χρόνια παιδικά ξαναυφρίζετε πίσω
όταν ξεκίνησα ήταν πρωί
Θεέ μου πλησιάζει το δειλινό
σε λίγο η νύκτα θα φθάσει
η παλαιοροία έχει καλύψει τους πύργους της άμμου
σκάψε βαθιά στα νερά να συλλάβεις την απόκρηψη της πλημμύρας
θα βρεις πάλι τις περασμένες φωνές
δεν ήταν όλα ωραία
τόρα με το πέρας του καιρού
θα επιστρέψουν ωραιότερα μες στην οδύνη τους.

Κοίταξε η άμμος φθάνει
θ' αναμνηρίσεις τα χαμένα κνάρια των βημάτων
θα ψάψεις τις πληγές και οι πόνοι θα ξαναμυλήσουν
κι οι αγάπες θα ξαναπετάξουν
λευκά περιστέρια και σβδολικές χίμαιρες
μαύρο και άσπρο
μεγάλες φωτιές στην ατέλειωτη νύκτα.

Χρόνια παιδικά
όλα ωραία με το πέρας του καιρού
πως ανταλλάζετε την αγνεία με τη σημερινή οφική;

Δάσος περασμά ποταμού καιρός στο χειμώνα
ένα κρύο ούτε καλύβα για κατοφνίνο
τα δέντρα σπαίνον γυμνά σαν συλλογιμένα
δίκως πόθο ούτε όνειρο πάρει την επιθυμία του αφανισμού.

Να κοιμηθούμε, ύπνε, να γίνονταν έτσι να κοιμηθούμε
πάνω στ' απαυδήματα όνειρα που κρούνουν
φθινοπωρινά φύλλα στις έρημες στέρφες
που η σελήνη παφάνει!

Το δάσος ήταν πυκνό και υγρό
πελώρια πουλιά φίδια φτερωτά βαθείες σκιές φωνές πράσινες
η νύκτα έπεφτε σαν αμαρτία φλογερή
με φωτιές στα δέντρα με πυρκαγιές στα νερά
οι άνθρωποι κάθονταν στο χείλος του ποταμού
και λαχταρούσαν να περάσουν στην άλλη όχθη
- ο αναμνησμένος ήρθε από την άλλη όχθη...

Την ίδια νύκτα φύσησε δυνατός άνεμος
και μάδωσε τα φλεγόμενα άνθη των δέντρων
και σπάρει τις πυρκαγιές των νεφών
και βασίλευσε ένας απέραντος τρόμος
και τα πετρώματα του δάσους ελάττωσαν τρεις φορές.

Την ίδια νύκτα μια σκοτεινή κουκουβάγια
τραβούσε με ιστούς αράχνης τη σελήνη στα βάθη του δάσους
κι απλώθηκε γύρω σκοτάδι και η η ερείση
κι άστραφταν ματωμένες ρομφαίες στα πέριτα του ορίζοντα.

Την ίδια νύκτα κελήκαμε ανάμεσα στα σκοτάδια

Το δάσος βουλιάζει στα βάθη της θάλασσας
Οι γλάροι επιούν έλκος
καυώσατε ποιος θα μας σώσει
ποιος θα ύψώσει το βράχο στην ερημία των νεφών;
Ποιός θα καταποντίσει τα κύματα ν' ανασύρει τη Χαμένη Γη;
- Ανάμνηση ανάμνηση έχω πια τα χέρια που θα σε κρατήσουν.
ΜΗΝΑΣ ΔΗΜΑΚΗΣ
(ΠΟΙΗΜΑΤΑ)

Γκεσούλης λέγονταν εκείνο το λαμπρό σκυλί!

Τ' όνομα του Γκεσούλη έχουν όλα τα σκυλιά, που 'ναι στο κορμί μαύρα και άσπρα στο λαιμό και στην κοιλιά. Αυτό το είδος του χρωματισμού των σκυλιών έχει λευκώματα και στα ποδάρια, πότε στα τέσσερα και πότε σε λιγότερα, και κάτι καστανές γραμμές κάτω από τα μάτια. Τώρα, γιατί τα σκυλιά πόχουν αυτό το χρωματισμό λέγονται Γκεσούληδες, δεν μπορώ να σας το ειπώ, γιατί είναι ξένο προς το θέμα μας, κι έρχουμαι στον Γκεσούλη μου.

Η ιστορία, που θα σας διηγηθώ τώρα, έγινε στην Ήπειρο. Και λέγω ιστορία, γιατί το διήγημά μου είναι αληθινό, ούτε πολλά χρόνια είναι πόγινε το πράμα.

Ο Γκεσούλης, μικρό κουταβάκι, πριν ανοίξει ακόμα τα μάτια του, είχε ριχτεί στο βάρραγα, είδος Καϊάδα του χωριού, μ' άλλα έξι εφτά ομογέννητα αδερφάκια του, γιατί ο αφέντης της μάνας του, θέλοντας να δοκιμάσει την αξία όλων των κουταβιών που 'χε γενήσει η σκύλα του εκείνες τες μέρες, τα 'βαλε όλα απάνω σ' ένα λυκοτόμαρο, και μόνο δυο κουτάβια, που απ' όλα συνταράχτηκαν και σήκωσαν τη μύτη τους κι έβγαλαν ένα μικρό γουρλητό, μόνον αυτά κράτησε, για να βυζαίνουν όλο το γάλα της σκυλομάνας, γιατί αυτά τα κουτάβια θα γίνονταν καλύτερα και φοβερότερα κι ως μαντρόσκυλα κι ως αυλοσκύλα, και τ' άλλα τα πέταξε στο βάρραγα κρυφά 'πο τη μάνα τους, που τ' αγαπούσε η καμήνη όλα ίσια, κι είχε για το καθένα και ξεχωριστό βυζί στην κοιλιά της.

Όταν πέταξαν τα κουτάβια στο βάρραγα, ο Γκεσούλης, φαίνεται, δεν είχε πάθει τίποτες από το πέταγμα κάτω στο φοβερό γκρεμό και κατόρθωσε να ζήσει ένα ολάκερο μερονύχτι μέσα στο βάρραγα όταν ένας κυνηγός, ο Λέντζος, κυνηγώντας αγρίμια, πέρασε από το μέρος εκείνο, που βρισκότανε ριγμένα τα κουτάβια, που μόνον ο Γκεσούλης μας ήταν ζωντανός ακόμα, και γουρλιώντας το καμήνο το ζώο από την πεύνα κι από το κρύο και βλέποντάς το να παραδέρνει έτσι μόνον του μέσα στην ερημιά, το λυπήθηκε και το 'μασε από καταγής και το 'βαλε μέσα στο κυνηγοσάκυλό του. Ύστερα 'πο λίγη ώρα βρέθηκε σ' ένα μαντρί κοντά, που 'χε γαλάρια γιδοπρόβατα. Εκεί ζήτησε λίγο γάλα κι ο πιστικός άρμεξε όλο το βυζί μιανής γίδας στο στόμα του κατηνίστικου κουταβιού. Άμα το γάλα μπήκε μέσα στην κοιλούλα του, το κουτάβι άνοιξε για πρώτη φορά τα μάτια και κοίταξε κατάματα τον κυνηγό κι έκαμε σα να 'θελε κάτι να του ειπεί, αλλά το να του έλεγε ένα τέτοιο άλογο ζώο;

Να μην τα πολυλογούμε, σε τρεις τέσσερους μήνες απανωθιά, εκείνο το κουταβάκι είχε γίνει ένα ωραίο κι έξυπνο σκυλάκι, που ήταν ο μεγαλύτερος φύλακας του σπιτιού.

Στο σπίτι του κυνηγού ήταν πολλοί άντρες, γυναίκες και παιδιά, αλλά το Γκεσούλακι, αν κι αγαπούσε όλη τη φαμίλια κι όλο το σπίτι κι όλα τα ζώα του σπιτιού, ως και τες κότες του ακόμα - γιατί μια μέρα ρίχτηκε να ξεσκίσει

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο Γκεσούλης

ΧΡΗΣΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

έναν γειτονικόν πετεινό, που κυνηγούσε ένα πετεινάρι του σπιτιού, και πρόφτασε να του βγάλει μόνο την ουρά, αγαπούσε όμως πιότερο απ' όλους κι απ' όλα τον κυνηγό. Όταν έμπαινε ο κυνηγός μέσα στο σπίτι, το Γκεσούλακι χοροπηδούσε από τη χαρά του και ρίχνονταν ως απάνω, σα να 'χε φτερά. Τέλος πάντων, εκείνο τ' απορριζίμ, σ' εφτά οχτώ μήνες απανωθιά, από Γκεσούλακι έγινε ένας φοβερός Γκεσούλης και, λέγοντας «Γκεσούλης» μέσα στο χωριό, εννοούσαν αυτόν.

Σ' αυτό απάνω, ο ευεργέτης του Γκεσούλης, ο πολυαγαπημένος του απ' όλο το σπίτι, αφήνοντας το τουφέκι του κυνηγού, ξεκινούσε ένα πρωί για την ξενιτιά. Όλο το σπίτι κι όλο το χωριό τότε συμπροβόδισαν ως το σύνορό τους κι εκεί, κάτω από ένα μεγάλο, πολύκλαδο και φουντωτό πουρνάρι, γίνονταν ο πολύπικρος ξεχωρισμός! Τι δάκρυα, τι σιγοκλάματα, τι αναστεναγμοί, από τη γριά μάνα του, από τ' αδελφοξάδερφά του κι από τη γυναίκα του, και τι λύπη και τι κατήφεια απ' όλους τους χωριανούς! Το ύστερο σταυρωτό φίλημα και σφικταγκάλιασμα ήταν της πικραμένης της μάνας του και η αναστεναγμοί, από τη γριά μάνα του, από τ' αδελφοξάδερφά του κι από τη γυναίκα του, και τι λύπη και τι κατήφεια απ' όλους τους χωριανούς! Το ύστερο σταυρωτό φίλημα και σφικταγκάλιασμα ήταν της πικραμένης της μάνας του και η αναστεναγμοί, από τη γριά μάνα του, από τ' αδελφοξάδερφά του κι από τη γυναίκα του, και τι λύπη και τι κατήφεια απ' όλους τους χωριανούς!

Η ξενιτεμένη συνοδεία τράβηξε μπρος και χώθηκε πίσω από 'να σκαπέτμα και σπιτιακοί, συγγέννηδες, γειτόνοι, φίλοι και λοιποί χωριανοί γύρισαν προς το χωριό... Αλλά λίγο έλειψε να λησμονήσουμε τον καμήνο τον Γκεσούλη! - ένα σκυλί.

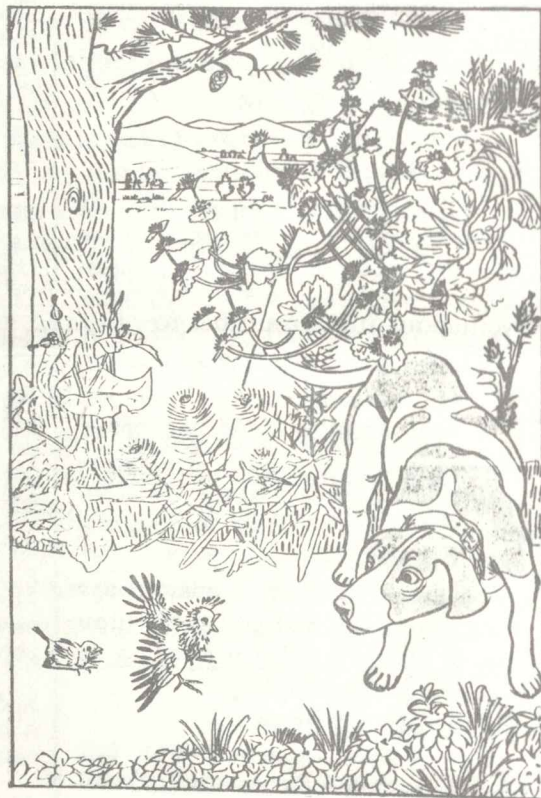
Ο Γκεσούλης στάθηκε στο πουρνάρι, καθισμένος στα δύο του μπροστινά ποδάρια, κι έβαλε μάτι για το δρόμο της ξενιτεμένης συνοδείας, ενώ κάποτε γύριζε και κοίταζε και τους άλλους, που γυρίζανε στο χωριό.

Σε λίγο, που κρύφτηκαν κι αυτοί πίσω από μια ραχούλα, ο Γκεσούλης άρχισε να γυρίζει γλήγορα γλήγορα το κεφάλι του, πότε προς το δρόμο, που είχε πάρει ο ξενιτεμένος, και πότε προς το δρόμο του χωριού, σαν πετροπέρδικα που φοβάται να μην τη σκιάσει το γεράκι. Τέλος, έκαμε τίνανμα ξαφνικό και ρούπησε κατά το δρόμο του ξενιτεμένου!

Πέρασαν τέσσερα χρόνια ολάκερα από τότες. Ο ξενιτεμένος, αφού έκαμε γερό πουγκί στην Αθήνα ως ψωμάς, ξεκίνησε για την πολυπόθητη πατρίδα, μαζί με τον αγαπημένο του τον Γκεσούλη. Στο ξεκίνημά του είχε κολλήσει κι ένας χωριανός του, που η τύχη δεν τον είχε χαιδέψει καθόλου, από τη μεγάλη του ακαματω-

σιά. Αυτός ο χωριανός του λεγότανε Φετάνης και γνώριζε πόσο παχύ ήταν το πουγκί του Λέντζου. Φτάσανε μαζί στην Άρτα. Εκεί ο Λέντζος είδε ένα όμορφο μουλάρι και το αγόρασε για το σπίτι, και την άλλη την ημέρα, πρωί πρωί, ξεκίνησανε για τα Γιάννινα: ο Λέντζος καβάλα κι ο Φετάνης με τον Γκεσούλη πεζοί. Ο δρόμος από την Άρτα ως τα Γιάννινα είναι μια ολάκερη μέρα. Αλλά, για να φτάσει κανείς σε μια μέρα από την Άρτα στα Γιάννινα, πρέπει να ξεκινήσει πρωί και να μη χασομερήσει στο δρόμο. Το χωριό των ξενιτεμένων ήταν άλλες έξι ώρες πέρα από τα Γιάννινα.

Ο Φετάνης στο δρόμο αρρωσταίνει από πονόκοιλο και το

τήγαινε «στάσου εδώ» και «στάσου εκεί». Ο Λέντζος, κι επειδή τότε λυπήθηκε κι επειδή ήθελε να φτάσει το βράδυ στα Γιάννινα, κατέβηκε από το μουλάρι κι έβαλε το Φετάνη καβάλα. Αλλά ο Φετάνης κοντοβαστούσε το μουλάρι, λέγοντας ότι το γοργοπεπάτημα του μουλαριού του μεγάλωνε τον πόνο. Να μην τα πολυλογούμε, όταν ο ήλιος κοντοβασιλεύει, η συντροφιά βρίσκονταν τρεις ώρες μακριά 'πο τα Γιάννινα. Ήταν Αύγουστος μήνας και το νυχτοπεπάτημα πιο ευχάριστο.

Από λίγο λίγο ο ήλιος κατέβαινε φλογερό πίσω από το βουνό του Μακρυαλέξη, σέρνοντας πίσω του ολάκερη χρυσή ουράνια λίμνη.

Λίγο λίγο πάλε εκείνη η χρυσή λίμνη χάλκινη κι η χάλκινη μολυβένια, τ' αστέρια αρχίσανε ν' ανάβουν ένα ένα στον ουρανό κι η Νύχτα αγκάλιασε τον Κόσμο με τα καμαμένα φτερά της. Τότες ο Φετάνης γυρίζει και λέγει του Λέντζου, που έρχονταν από πίσω τραγουδώντας:

«Έλα να καρβαλικάψεις, γιατί μ' άφησε ο πόνος».

Σταμάτησε το μουλάρι, ξεκαβαλικέψε και καρβαλικάψε ο Λέντζος.

Ξακολούθησαν έτσι ως μια ώρα δρόμο, όντας φτάσανε σε μια ράχη, οπουθε φαίνονταν τα Γιάννινα μέσα στην σκοτεινιά της νύχτας, με τα πολλά τους φώσα, σαν απέραντο πάπλωμα, κεντημένο με χρυσα αστέρια. Σ' αυτή τη μεριά ο Φετάνης λέγει το Λέντζου:

«Έχ' ένα τσιγάρο;»
Ο Λέντζος σταμάτησε το μουλάρι κι έβγαλε ένα τσιγάρι. Κι ενώ άπλωνε να το δώσει του Φετάνη, αυτός, αντί να πάρει το τσιγάρο, του δίνει μια βαθιά μαχαιριά στα πλευρά!

«Απιστο σκυλί, μ' έφαγες!...» πρόφτασε μόνον να ειπεί ο Λέντζος κι έπεσε καταγής νεκρός.

Ο Γκεσούλης έτρεξε στην απελπισμένη φωνή τ' αφέντη του, και τη στιγμή που ο φονιάς άπλωνε να το άτιμο χέρι του να βρει την γεμάτη σακούλα, το στόμα του πιστού σκυλιού του τ' άρπαξε. Σκυλί και φονιάς πάλευαν ο ένας με το φονικό μαχαίρι κι ο άλλος με τα δόντια. Ώρες βάσταξε το πάλεμα κι ο φονιάς, βλέποντας ότι δεν μπορούσε να βάλει χέρι στο άψυχο κορμί και ν' αρπάξει τους κόπους και τους ιδρώδες τσούρα χρόνων, αναγκάστηκε ν' απομακρυνθεί και να φύγει. Εννοείται ότι, αν ο φονιάς είχε ένα πιστόλι, θα ξαπλώνονταν κι ο Γκεσούλης νεκρός στο πλάγι τ' αφέντη του. Αλλά οι δολοφόνοι δεν αγαπούν τα βροντερά όπλα και πάντα προτιμούν το βουβό μαχαίρι.

Φεύγοντας ο φονιάς, ο πιστός Γκεσούλης ζύγωσε το νεκρό, στρώθηκε καταγής, και βάδοντας το κεφάλι του ανάμεσα στα μπροστινά του τα ηβόδια, άρχισε το λυπητερό γουρλητό ως το πρωί, κλαίγοντας τον πολυαγαπημένο του τον αφέντη κι ευεργέτη του. Εκείνο το πρωί μια συνοδεία χριστιανών από τα πλησιόχωρα, άντρες και γυναίκες, άλλοι καβάλα κι άλλοι πεζοί, πηγαίνοντας για τα Γιάννινα, έπεσαν απάνω στο σκοτωμένο. Ίδοντας το φοβερό αυτό δράμα, αποφασίσανε να φορτώσουν το νεκρό στο μουλάρι του, που βοσκούσε ξέγνοιαστο εκεί κοντά, και το να πάνε στη Μητρόπολη. Ο Γκεσούλης δεν έκαμε καμιάν αντίσταση κι ακολούθησε τη νεκροπομπή με το κεφάλι κάτω και την ουρά στο σκέλια, βαδίζοντας στο πλάγι του μουλαριού, που 'χε φορτωμένο τον αφέντη του.

Στη Μητρόπολη, όπου Εξεφρότωσαν το νεκρό κι όπου παραβρέθηκαν κι αντιπρόσωποι της Αρχής, έγινε σωματική έρευνα και βρέθηκαν απάνω του διακόσιες τόσες λίρες κι ένα γράμμα της γυναίκας του, κι απ' αυτό το γράμμα γνωρίστηκε ποιος ήταν ο σκοτωμένος κι από ποιο χωριό κατάγονταν.

Αμέσως ειδοποιήθηκαν τ' αδερφια του κι η μαυρισμένη η γυναίκα του κι ήρθαν και πήραν το άψυχο κουφάρι του, με τα χρήματα, το μουλάρι, το φόρτωμα και τον πιστό τον Γκεσούλη, και πήγανε στο χωριό να κάμουν το ξόδι.

Δύο τρεις μέρες υστερότερα, παρουσιάστηκε στο χωριό κι ο Φετάνης κι έκανε πως λυπότανε κι αυτός για το φόνο του Λέντζου.

Σταμάτησε το μουλάρι, ξεκαβαλικέψε και καρβαλικάψε ο Λέντζος.

ΖΩΑΚΙΑ ΤΗΣ ΕΞΟΧΗΣ

ΤΟ ΤΡΙΖΟΝΙ

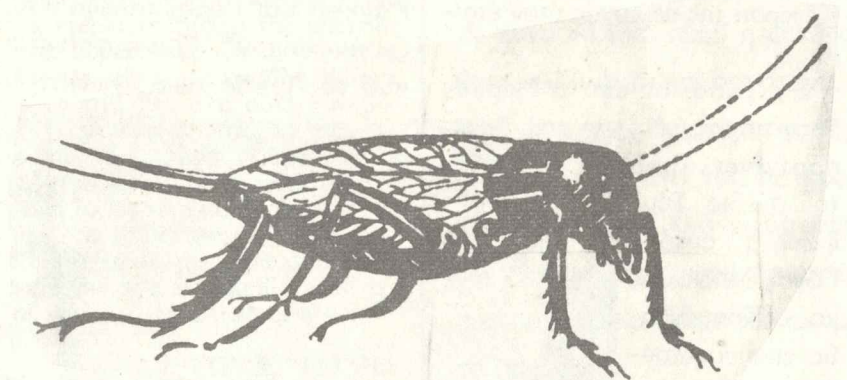
ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑ

ερωτική καντάδα για τα κάλλη του ωραίου φύλου των... γρύλων.

Ακούγεται την άνοιξη σαν ξέσπασμα της χαράς της γης:

Ως και τα κυτροκοιούνια κι οι γκωνήδες κι οι γρύλοι εμέθυσαν απ' τη χαρά

ζωής όπως τα ζωόφυτα, τα μαλάκια, τα μυριάποδα και τα ψάρια. Τα πρώτα έντομα που εμφανίστηκαν στη γη ήταν ο τζίκας και το τριζόνι που έτριψαν τα έλντρα των φτερών και φούσκωναν τα τύμπανα της κοιλιάς τους κι έτσι σκαρώθηκαν οι

τ' αποψινού τ' Απρίλη...

(Γρανιάς Στέφανος).

Ακούγεται το καλοκαίρι να 'ρχεται από χρυσαφένιες θυμωιές, στιβαγμένες γύρω στ' αλώνια, ακούγεται τις νύχτες του φθινοπώρου, όταν σταματάει το μάζεμα των καλαμποκιών ή το πτάπημα των σταφυλιών του τρύγου...

Ακούγεται στους λόγγους για να συντροφεύει τον ύπνο των κουρασμένων λοτόμων, των ρετινιάδων, των κερατζήδων, της παραδοσβίας εργατιάς...

Οι χωρικοί μας αγαπάνε το τριζόνι, που τους νανουρίζει τόσο υποβλητικά τη νύχτα, όπως τ' αγαπάνε κι οι ποιητές κι όσοι μπορούν να νοιώσουν την ομορφιά μερικων πραγμάτων, που φέρνουν κάποιο μήνυμα από το μεγάλο μυστήριο της ζωής και της φύσεως.

Με την υπόκρουση των τριζονιών και των φτερών των μουσικών της εξοχικής πανίδος συντελείται η κορυφαία της φυτικής ζωής - των σπόρων και των φύτων - μέσα στα σπλάχνα της γης:

Πάψε, αφρονιά της αυγής τ' απόβατο τριζόνι,

ν' ακούσω ο σπόρος μεσ' στις γης

πως σκάει και πως ριζώνει.

Ο Φλαμαριών γράφει ότι το τριζόνι κι ο τζίκας είναι οι πρώτοι μουσικοί της γης. Ποιν απ' αυτούς - στους αρχαίους χρόνους - η φύση ήταν άφωνη. Ώως τότε η έμβρια πλάση είχε δημιουργήσει τις σιωπηλές μονάχα κατώτερες μορφές της

ταύτης χρόνους της χαρηνής της ζωής.

Μέσα στη σιωπή της νύχτας, λείει κάποιος ποιητής, τραγουδούσε χθες βράδυ το τριζόνι. Τί να λείει άραγε το τραγούδι του; Να στέλνει τάχα στο Θεό τον ανάλαφρο πόνο κι ο Θεός το αφήνει να του μιλάει; Άκουσε τί λείει το τριζόνι; Μιλάει για τη φτώχεια του χωριού, για το λειψό ψωμί τους, την αδειανή χύτρα, την κουρασμένη νοικοκυρά, τον άρρωστο γέροντα, το νηστικό παιδί, για κάτι τόσο ανθρωπινό, αγνό και πονεμένο...

Οι χωρικοί μας, που δεν βυθίζονται σε τέτοιες θλιμμένες φιλοσοφίες χαίρονται τη νυχτερινή μουσική του τριζονιού και παραδίδονται ύστερα από το μόχθο της ημέρας, στον ειρηνικό τους ύπνο, έως το θαμπόχαρμα.

Τότε θ' ακουσθεί το χαρμόσυνο γεγρήριο του πετεινού, του μεγάλου αυτού άρχοντα και μαχαράγια του εξοχικού ορνιθάνα και της ελληνικής εξοχής.

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο Γκεσούλης

ΧΡΗΣΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

Συν. από τη σελ. 6

Δεν απόκριψε όμως ότι ξεκίνησανε μαζί από την Αθήνα - γιατί θα μαθεύονταν ότι βγήκανε μαζί στο τούρκο από της Άρτας το γεφύρι, δηλαδή κι αυτό θα μαθεύονταν από πολλούς χωριανούς του, που βρισκότανε στην Αθήνα και στην Άρτα - κι ότι, ενώ ο Λέντζος τράβηξε για τα Γιάννινα καβάλα, αυτός λοξοδρόμησε στην Φιλιπιάδα, με την ιδέα να βρει εκεί καμιά δουλειά. Όλοι πίστεψαν τα ψεύτικα του τα λόγια, γιατί κανένας δεν μπορούσε να περάσει από την ιδέα ότι αυτός ήταν ο φονιάς.

Ύστερα 'πο λίγες μέρες, ο Φετάνης, κατά το συνηθίο του τόπου, πήγε στα Λεντζαίικα να παρηγορηθεί. Εκεί που ανέβαινε τις σκάλες, τότε λόγιασε ο Γκεσούλης, που κειτόντανε θλιμμένος σε μια άκρη της αυλής. Όρμησε απάνω του σα μολύβι και του ρίχτηκε με μεγάλη έχρητη. Φετάνης και Γκεσούλης κουτροβαλιαστήκανε στα σκαλοπάτια. Τρέσανε να τους ξεχωρίσουν άντρες και γυναίκες από μέσα 'πο το σπίτι κι ο Φετάνης, για να γλιτώσει, έβγαλε το φονικό του μαχαίρι, να χτυπήσει τον Γκεσούλη, το μόνο μάρτυρα του κακογυμνασμού του. Εκείνη τη στιγμή, ένας από τους Λεντζαίους, για να γλιτώσει το σκυλί, αρπάζει το μαχαίρι, που έφερε ακόμα το αίμα του δολοφονημένου απάνω στο λεπίδι κορμασμένο. Ο Φετάνης, άλλο από την επίθεση του Γκεσούλη κι άλλο από το άρπαγμα του φονικού μαχαίριού, νόμισε ότι κάποιος τον είχε προδώσει και φώναξε απελπισμένα:

«Ήμαρτον! ήμαρτον! μη με σκοτώνετε! Σχωράτε με! Εγώ το 'κανα και σεις να μην το κανέτε!...»

Οι Λεντζαίοι κατάλαβαν από τα λόγια του ότι αυτός ήταν ο φονιάς του ανθρώπου τους και τον πιάσανε για καλά. Σε λίγο μαζεύτηκαν οι γειτόνοι κι όλο το χωριό. Ο φονιάς παραδόθηκε δεμένος στη Δημογεροντία κι η Δημογεροντία τον έστειλε στον Πασιά στα Γιάννινα.

Ο Γκεσούλης, αφού έσωσε την περιουσία των ορφανών, μην αφήνοντας το φονιά να πάρει την σακούλα του σκοτωμένου, κι αφού παράδωσε και το φονιά, κι έκαμε τέλεια το χρέος του, ψόφησε απάνω σε 'σάραντα μέρες! Είπαν ότι ψόφησε από τη λύπη του...

* Υπάρχει μια λαϊκή πρόληψη ότι το ανθρώπινο αίμα δεν καθαρίζεται ποτέ από το αίμα και ότι το φονικό μαχαίρι, καθώς και κάθε φονικό άρμα, διώχνει τους δαίμονες τη νύχτα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Επανάσταση Καλαρρυτιών και Συρράκου

Γιώργου Ε. Τσίλη*

Οι Καλαρρυτίες και το Συρράκο βρίσκονται Ν.Α. των Γιαννινών και σχεδόν στην κορυφογραμμή της Πίνδου. Στα χρόνια της τουρκοκρατίας ο πληθυσμός τους έφτανε τις 8 χιλιάδες περίπου. Ήταν όλοι Έλληνες βλακώφω- νοι, ευκατάστατοι, με ξακουστά εργαστήρια αργυροχρυσοκοίας και βαδιά στην ψυχή την αγάπη για τη λευτεριά¹⁷.

Η γεωγραφική τους θέση την εποχή εκείνη από εμπορικής και στρατηγικής σκοπιάς ήταν σπου- δαία γιατί βρίσκονταν σ' ένα από τα πιο σημαντικά περάσματα της Πίνδου¹⁸.

Η Φιλική Εταιρεία από νωρίς είχε μυήσει αξιόλογα πρόσωπα, όπως τον Ι. Κωλέττη, γιατρό του Αλή Πασά, το θείο του Κώστα Τουρτούρη, τον Πρωτόπαπα Σγούρο, το Νίκο Γιαννίκο¹⁹ και το Δημ. Φεγγάρη²⁰.

Στις αρχές του 1821, σύμφωνα με πληροφορίες του Ι. Ζαμπέλιου, έγινε στο σπίτι του στη Λευκάδα σύσκεψη των οπλαρχηγών της Ηπείρου και της Δυτ. Στερεάς Ελλάδας, στην οποία πήρε μέρος και ο Ηλίας Μαυρομυχάλης, ως αποσταλμένος των Πελοποννη- σίων και ο Υδραίος Γιακουμάκης Τομπάκης, των νησιωτών. Το θέμα που θα συζητούσαν αφο- ρούσε την εξέγερση της Στερεάς Ελλάδας²¹.

Στον Καράϊσκάκη ανατέθηκε η οργάνωση της περιοχής Βόνι- τσας. Η αδιαφορία όμως και η απροθυμία των κατοίκων τον ανάγκασαν να στραφεί προς την περιοχή των Τζουμέρκων. Αφού συναντήθηκε με τους οπλαρχη- γούς αυτών Γάγο Μπακόλα και τους αδελφούς Κουτελίδας, με την έγκρισή τους πήγε μέχρι τους Μελισσοσυρρούς, για να βοηθή- σουν τις διαθέσεις των κατοίκων²².

Κατά την επιστροφή στο Βουρναρέλι τον ακολουθούσαν ο Πραμανιώτης οπλαρχηγός Τρα- γουδάρας και ο Μελισσοσυργιώ- της Αρτζανής. Σε σύσκεψη που έγινε στο μοναστήρι του Αγ. Γεωργίου, με τις ευλογίες του

Ηγούμενου Χριστόφορου, απο- φάσισαν να κηρύξουν την επα- νάσταση²³.

Φαίνεται πως σ' αυτή πήρε μέρος και ο Μάρκος Μπότσαρης. Παρά την απροθυμία των κατοί- κων, το σχέδιο για μια γενική εξέγερση της περιοχής ήταν έτοι- μο.

Στα μέσα Ιουνίου ο Μάρκος Μπότσαρης είχε προτείνει δικό του σχέδιο. Σύμ- φωνα μ' αυτό ο Γώγος Μπακόλας και ο Κουτελίδας θα επαναστατού- σαν τα Κατανο- κόρια, ο Γ. Ράγκος και ο Στουρνάρης τους Καλαρρυτίες και το Συρράκο, ενώ αυτός θα αιφνι- δίαζε τα Τουρκι- κά στρατεύματα των Γιαννινών²⁴.

Ο Χρυστί, για να έχει εξασφα- λισμένη την ελευθερία επικοι- νωνία Ηπείρου - Θεσσαλίας, έστειλε κατά τους Μακρυγιάννη²⁵ και Κουτσονίκα²⁶, τον Ιούνιο του 1821 στους Καλαρυτίες και Συρ- ράκο δύναμη 300 αντρών με αρχηγό τον Ιμπραήμ Πρεμέτη, ενώ κατά τους Ρουκουέβιλλ²⁷ και Μιχ. Οικονόμου²⁸ 750 άντρες. Ο αριθμός αυτός είναι υπερβολικός και όπως φαίνεται η τουρκική φρουρά ήταν μικρότερη και μάλ- λον δεν ξεπερνούσε τους 80 άντρες²⁹.

23. Κ.Α. Αγγάντης. Η έναρξη της επ/σεως του 21 Μακρυγιάννης - Τζου- μέρκας ΣΚΟΥΦΑΣ τόμ. Δ, 'Αρτα 1971, σ. 563-564.

24. Ι. Ράγκος. Ηρωϊκά σελίδες της Ιεράς Εκ/σεως, εν Αθήναις 1892, σ. 57-58, βλ. Ι. Φιλίμων, ό.π., τόμ. 4, σ. 148-149 και Δ. Κόκκινος ό.π. τόμ. 2, 329-332.

25. Ι. Μακρυγιάννης. Απομνημο- νεύματα, Επ.μ. Στ. Ι. Ασδραχά, Αθήνα 1957, σ. 37.

26. Α. Κουτσονίκας ό.π., τόμ. 14, σ. 81-82.

27. F.C. Rouquerville, ό.π. τόμ. Α', σ. 298.

28. Μιχ. Οικονόμου. Ιστορικά της Ελλην. Επ/σεως, Επ.μ. Γ. Γ. Πρω- τονιάκη, τόμ. 14, σ. 168-169.

29. Α.Π. Κουτσονίκας, Διαφέροντα και περίεργα τινά ιστορήματα, Επ.μ. Εμ. Γ. Πρωτονιάκη, τόμ. 8, σ. 242.

Στα τέλη Ιουνίου 1821 τα χωριά αυτά με πρωτοβουλία των προεστών Κ. Τουρτούρη, Ι. Κωλέττη, Πρωτόπαπα Σγούρου, Νίκου Γιαννίκου και με τη συνεργασία του Μ. Μπότσαρη, Γώγου Μπακόλα, Κουτελίδας, Γ. Ράγκου και Γερομπαλωμένου, ξεσηκώθηκαν³⁰. Όπως φαίνεται από τα Αρχεία των Αγωνιστών

Η οική του προεστού των Καλαρρυτιών Κώστα Τουρτούρη

του 1821, πρωτεργάτες ήταν ο Κουτελίδας και ο Γ. Ράγκος³¹.

Ο Κασομούλης γράφει ότι ο Ράγκος ξεσηκώσε τους Καλαρρυ- τες και ο Κουτελίδας τα Κατα- νοκόρια. Η αφορμή δόθηκε από την παρουσία και την προκλητική συμπεριφορά των Τούρκων³².

Κατά το Χρήστο Σούλη η επα- νάσταση στους Καλαρυτίες έγινε στις 10 Ιουλίου. Την άποψή του επιβεβαιώνει σε ενθύμηση, που βρέ- θηκε σε παλιό Μηνιαίο στο

30. Γ.Α.Κ. Αρχεία της Ελλην. Παλιγγενεσίας 1821-32, τόμ. 3, Αθήνα 1971, σ. 238, βλ. και Κων. Αθ. Διαμαντίτης. Τα περιεχόμενα των Γ.Α.Κ., τόμ. 15Β', Αθήνα 1976, σ. 1008 και Νικ. Β. Πατσέλης. Ιωάννης Κωλέττης. Η.Ε., τόμ. 6, Ιωάννινα 1957, σ. 835-843.

31. ΕΒΕ/ΤΧΟ/ΑΑ1821, Φ. Γεώρ- γιος Φεγγάρης, ό.π.

32. Νικ. Κασομούλης. Ενθύμια- τα στρατιωτικά της Επ/σεως των Ελλήνων 1821-33, Αθήνα 1939, σ. 140. Βλ. και Γ.Β. Χέρτσβεργ. Ιστο- ρία της Ελ. Επ/σεως, (Μετ. Π. Καρολίδου) εν Αθήναις 1916, σ. 133-134.

μοναστήρι των Λυγκιάδων³³.

Η πιο πιθανή ημερομηνία όμως είναι η 6 Ιουλίου 1821, όπως φαίνεται από το περιεχό- μενο πιστοποιητικού, που υπάρχει στο φάκελο του Κωνσταντίνου Στεροδήμου από το Συρράκο στο οποίο αναφέρονται τα ακόλουθα:

«Πιστοποιούμεν οι υποφαινό- μενοι ενόρκως και ευσυνειδήτως ότι ο αποβίσας Κωνσταντίνος Στεροδήμος εκ Συρράκου της Ηπείρου Κοτοσαμπάσης ων (Δήμαρχος) της Κωμοπόλεως θεθείς την 6 Ιουλίου 1821 επί κεφαλής των συμπολιτών του συγκέντρωσε μετ' αυτών το πλείστον μέρος και οπλισθείς μετ' αυτών ύψωσε την σημαίαν της επαναστάσεως, οδηγώντας αυτούς εις ανίκητους της Στρα- τιοτικής Οθωμανικής δυνάμεως ήτις ήταν συγκεντρωμένη εντός και εκτός της ρηθείσης πόλεως τους μεν νύγκασε διά των όπλων να μεταβούν εις Ιωάννι- να, μετά των δε μαχόμενος επί πολλά ώρας υποχώρησεν.

Κατά συνέπειαν όθεν επίλθε η ολεθρία καταστροφή διά του πυρός της κωμοπόλεως Συρρά- κου...

Αγρίνιον τη 23 Μαΐου 1865
Οι συγχωριανοί Οι οπλαρχηγοί
Α. Φαρμάκης Ν. Ζέρβας
Ν. Δαβαρούκας Αθ. Κουτσονίκας
Αναστ. Σαμιώτου Ν.
Μπότσαρης³⁴
Δυσαναγνώστη

Οι επαναστάτες χτύπησαν την τουρκική φρουρά, που ήταν στους Καλαρυτίες και την ανά- γκασαν ύστερα από διαπραγμα- τεύσεις, ν' αναχωρήσει για τα Γιάννενα. Μετά την επιτυχία αυτή απέκλεισαν το δρόμο, προς το Συρράκο. Κατά τη σύγκρουση σκοτώθηκαν εννιά Τούρκοι, ενώ από τους Έλληνες κανείς³⁵.

Ο Χουρσίτ, μόλις πληροφορη- ρήθηκε την εξέγερση, έστειλε δύναμη 4 χιλ. αντρών, η οποία στο δρόμο συναντήθηκε με τη φρουρά των Καλαρρυτιών. Αφού ενώθηκε μαζί της με οδηγούς Έλληνες χωρικούς από τη Γού- στα, περνώντας από απόκρυφα μονοπάτια, βρέθηκε τα χαράματα στα νώτα των Ελλήνων, τους αιφνιδίασε και τους έτρεψε σε φυγή. Οι περισσότεροι κάτοικοι των χωριών με τα υπάρχοντα και τα ποίμνια κατέφυγαν στα γύρω βουνά.

Συν. στη σελ. 9

33. Χρ. Σούλης. Η συμβολή εις την ιστορίαν των Καλαρρυτιών. Ηπ. Χρ. τόμ. 7, (1932), σ. 149-156.

34. ΕΒΕ/ΤΧΟ/ΑΑ1821, Φ. Κων/νος Στεροδήμος, Κ200.

35. Ιωάννης Λαμπροδής, Ηπειρωτι- κά μελετήματα, Αθήνα 1887 (Φωτο- τυπική επανέκδοση Ε.Η.Μ.) τεύχ. 5, Ιωάννινα 1971, σ. 67. Βλ. και Α.Π. Κουτσονίκας, Διαφέροντα και περίεργα τινά ιστορήματα, Αθήνησι 1882, σ. 33.

Επανάσταση Καλαρρυτιών και Συρράκου

Γιώργου Ε. Τσίλη*

Συν. από τη σελ. 8

Οι Τούρκοι έκαψαν τα περισ- σότερα σπίτια. Όσοι αιχμαλωτί- σθηκαν πουλήθηκαν ως δούλοι στα σκλαβοπάζαρα της Αιγύπτου³⁶. Επακολούθησαν πολ- λές μικροσυμπλοκές από τις οποί- ες η πιο σημαντική στη θέση Χαλάσματα³⁷.

Αυτός ήταν ο θλιβερός επιλο- γος των ευμερεούντων χωριών της Πίνδου. Ατία της καταστρο- φής ήταν η αντιζηλία μερικών καπεταναίων, οι οποίοι δεν ήθε- λαν το Ν. Στουρνάρη ως αρχηγό, γιατί φοβήθηκαν μήπως χάσουν τα προτεία αν η επανάσταση σημειώσει επιτυχία³⁸.

Από ενθύμηση, γραμμένη στο Μηνιαίο του Μοναστηριού της Κάτω Παναγιάς Μετσόβου φαίνε- ται ότι η καταστροφή των χωριών της Πίνδου έγινε στις 10 Ιουλίου 1821³⁹.

Η ευημερία τους, η οποία σφελίζονταν στα ονομαστά εργα- στήρια αργυροχρυσοκοίας, κατα- στράφηκε και πολλοί τα εγκατέ- λειψαν. Την ίδια τύχη είχαν και τα γειτονικά χωριά των Τζουμέρκων, που γνώρισαν την εκδικητική μανία των τουρκικών στρατευμά- των.

Αν είχαν αποτραπεί οι εκθρο- πρέξεις στην περιοχή η καταστρο- φή θα είχε αποφευχθεί, η ευμε-

ρία των χωριών θα είχε διατηρηθεί και η συμβολή τους στον Αγώνα θα ήταν πιο θετική.

Ο ενθουσιασμός όμως και η απερισκεψία μερικών οπλαρχηγών και αγωνιστών οδήγησαν στην εξαθλίωση ευμερεούσες οικονομι- κές περιοχές του Ελλαδικού χώρου, από τις οποίες πολλά θα μπορούσε να ελπίσει ο τόπος, αν είχε επικρατήσει μια συνετή τακτι- κή και τις άφηνε έξω από κάθε πολεμική δραστηριότητα. Όπως η χώρα να μην είχε χρειαστεί να περιφέρει το δίκιο της επετείας στις Ευρωπαϊκές χώρες και να τα έβγαζε πέρα, σε μεγάλο βαθμό, μόνη της. Και όλα αυτά συνέβη- καν, γιατί δεν υπήρχε κανένα σοβαρό σχέδιο δράσης ούτε οργάνωσης, αλλά προσωπικές φιλοδοξίες, προκαταλήψεις, προ- χειρότητες και απερισκεψίες, που πληρώθηκαν ακριβώς, σε μια περίοδο που η πατρίδα είχε την ανάγκη του κάθε παιδιού της.

ΓΙΩΡΓΟΣ Ε. ΤΣΙΛΗΣ
(απόσπασμα από το
βιβλίο του «ΠΟΛΕΜΙΚΑ
ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ
(1820-1824)»
Εκδόσεις
«ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ»
Αθήνα
1994

* Ο Γιώργος Ε. Τσίλης (τ. Ανεικάρης), συγγραφέας, ιστορικός, ποιητής, έχει ως επίκεντρο των πολλών ποιημάτων την γενεαλογία του Ηπειρο.

36. ΕΒΕ/ΤΧΟ Αρχείο Ελλ.μ. Κοινότητας Λιθόργου (1754-1880), Λ2, Φ 138, αρ. 410.

37. ΕΒΕ/ΤΧΟ αρ. 13/25 Ιανουαρίου 1826

38. Επιστολή Χριστοδούλου Δημ. Στρονιού Προς τους επιτρόπους της εκκλησίας Εντίμωτοι Κύριοι Κύριοι Επίτροποι!

Ο υπογεγραμμένος συνάδελφος και δούλος ταπεινός της εντιμότητός σας, διά το ύψος της τύχης, τας δεινὰς περιστάσεις, την γνωστήν σας καταστροφήν της πατρίδος του Καλαρρυτίης, και υστερως αιχμαλωσίαν εις χείρας των Τούρκων εξ' ων γυνιμωθείς καθ' όλα εσθή εν Αλεξανδρεία παρά των εκεί φιλογενών και φιλανθρωπών κυρίων ανταδελφών Τσιτζί, επέπεσαν την σήμερον εις την εσχάτην ένδειαν και ταλαιπωρίαν. Θέλω λοι- πόν να ζη ως έως τώρα πτωχικός μεν, αλλά τιμωός και γνωρίζον ότι ο τωρινός υπέρτης της εκκλησίας μας σκοπεύει να παρατήρη αυτός τάξον εις το συνάδελφον του όλην την δυνατόν δούλειαν, προθυμίαν, και ζήλον εις την εκτέλειον του έργου του.

Περί δε της διαγωγής αυτού και εμπιστοσύνης αφήνει την εντιμότητά σας διά να λάβει όλες τας ανηκούσας πληροφορίες παρά των σηματοποι- ώτων του και όσων άλλων των συνάδελφων του γνωρίζουν προσωπικώς, και είναι βέβαιος ότι θέλει τας λάβετε τοιαύτας, όσας ανήκουν εις έναν τίμιον άνθρωπον.

Ως τόνον έχει την τιμήν να υποσημειωθεί της υμετέρας εντιμότητος Χρηστούδουλος δη στρονιός Λιθόργου 13/25 Ιανουαρίου 1826

Από την επιστολή αυτή γίνεται γνωστό ότι μέρος των κατοίκων αιχμα- λωτίστηκε. Επομένως δεν αναποικίζονται στην πραγματικότητα τα ανα- γραφόμενα από μερικούς ιστορικούς ότι οι κάτοικοι των χωριών κατέφυ- γαν όλοι τα γύρω βουνά και σάβησαν.

37. ΕΒΕ/ΤΧΟ 1821 Φ. Κώστας Νίκος, Κ150 και ΕΒΕ/ΤΧΟ 1821 Φ. Γεώργιος Κορζής ή Λιόλιος, Κ104 και ΕΒΕ/ΤΧΟ/ΑΑ1821 Φ. Νατοούλης Γκέλης.

38. Εφημ. ΑΙΤΩΛΙΚΗ Μεσολόγγι 10 Αυγούστου 1821

39. Κώστας Π. Βλάχος. Η Επανάσταση Συρράκου - Καλαρρυτιών στα 1821, Η.Ε., τόμ. 20 (1970).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΓΑΜΟΣ

Το Σάββατο 27 Μαΐου 1995 στον Ι.Ν. Αγ. Δημητρίου Λάρισας έγι- ναν οι γάμοι της Καλαρρυτιοπούλας Μαγδαληνής Δ. Φασούλα με τον αγαπημένο της Βασίλη Αργυρό. Στο καινούργιο ζευγάρι ευχόμεστε χαρά, ευτυχία και προκοπή.

ΘΑΝΑΤΟΣ

Την Μεγ. Παρασκευή (21-4-95) οι Καλαρρυτιώτες, οι συγγενείς και οι φίλοι της αποχαιρέτησαν για τελευταία φορά στον Ι.Ν. της Περιβλέ- που στα Γιάννενα την ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΤΣΟΛΑ - ΒΑΚΑ. Η εκπνοήσα- νταν από τους συμπατριώτες που έτρεχαν, συμπαραστέκονταν και ήταν από τους συγκαριανούς της γι' αυτό και ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρονταν για τους συγκαριανούς της γι' αυτό και ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρονταν για τους Καλαρρυτίες και αγωνίστηκε στα πλαίσια των αγαπών. Αγαπούσε τους Καλαρρυτίες σε συλλογικές δραστηριότητες με δυνατότητα της, συμμετέχοντας σε συλλογικές δραστηριότητες με τον όμοιο σκοπό να δουν καλύτερες μέρες οι Καλαρρυτίες γιατί πίστευε ότι το αξίζουν. Έφυγε και αυτή, όπως και τόσοι άλλοι συμπατριώτες με το μεράκι της απραγματοποιήτο. Στους οικείους της εκφράζουμε την συμπάθειά μας και ο Θεός ας ρίξει βάλοισμο στον πόνο τους.

ΟΙ ΠΕΣΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΜΠΕΘΕΡΟΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΖΩΓΚΟΥ

Όταν τα παιδιά είναι μικρά και ορφανέψουν από πατέρα, είναι τραγικό. Τραγικότερο δε όταν ορφανεύουν και από μητέ- ρα Αυτή την ατυχία είχαν ο Κώστας και οι τρεις αδελφές του. Δώδεκα χρονών ο Κώστας, δέκα η Λένα, εννέα η Ρίνα και έξι η Βίο. Ο πρώτος κεραυνός έπεσε όταν ο πατέρας πάτησε ένα καρφί. Ο του τετάνου βάκκιλος του Νικολάιερ έκανε τη δουλειά του συνταράσσοντας το κορμί του από σπασμούς. Σε λίγες μέρες οι σπασμοί σταμάτησαν, μα πρώτα όμως η καρδιά του.

Δεν πέρασε χρόνος και δεύτερος κεραυνός πολλαπλάσιος σε ένταση! Ένα πρωί η μητέρα δεν ξύπνησε νωρίς όπως συνή- θως, αλλά ούτε και αργότερα. Είχε πάθει ανακοπή. Ποιός ξέρει ποιά ώρα στην διάρκεια της νύχτας.

Με τον θάνατο του πατέρα δεν έφυγε μόνον ο ίσκιος του οικογενειάρχη αλλά λιγότεψαν και τ' αναγκαία διά τη διαβίω- ση αγαθά. Τώρα χωρίς τη μητέρα δεν έλειψε μόνον το χάδι και η στοργή αλλά στέρψαν ακόμη περισσότερο τα αναγκαία προς το ζην.

Όταν υπάρχουν πόροι συνωστίζονται οι «προστάτες» ελπιζο- ντας να προσποριστούν απ' αυτούς, όχι πάντοτε βέβαια. Όταν δεν υπάρχουν, τις πρώτες μέρες βοηθάνε, κατόπιν σιγά - σιγά αραιώνουν ακόμη και συγγενείς. Ο Κώστας ύστερα από το σοκ συνειδητοποίησε ότι αυτός ήταν πια πατέρας, μητέρα και αδελ- φός. Με νύχια και με δόντια θα φρόντιζε τις αδελφές του. Μια δύναμη ξεπετάχτηκε από μέσα του και από παιδάκι έγινε σχε- δόν άντρας, ένιωσε πως ψήλωσε. Με τα δύο άλογα που τα είχαν για δουλειές του σπιτιού τους άλλαξε αποστολή! Τα έκανε δημοσίας χρήσεως. Έκανε τον αγωγιάτη, τον ταχυδρόμο, βοηθό σε τυροκομείο μαζί με τα άλογα και ότι άλλο μπορούσε για να βγάλει χρήματα να ζήσουν. Το νοικοκυριό του σπιτιού το είχε αναλάβει η Λένα με βοηθό την Ρίνα. Όταν τους περίσσευε λίγος χρόνος παίζανε λίγο με πάνινες κούκλες την Βίο τους για να μην στενοχωριέται, δικαιολογία ίσως για να παίξουν λίγο κι αυτέςπου κάπως τόσο τους έλειπε.

Κάπως έτσι πέρασε ο καιρός, και τα οικονομικά τους κάπως καλύτερα. Όχι πολλά πράγματα αλλά τουλάχιστον δεν πεινού- σαν. Η Λένα είχε γίνει δεκαεξίμηση χρονών συμπαθητική κοπέ- λα είχε εντυπωσιάσει τους χωριανούς της κυρίως με το νοικο- κυριό της, την αξιοσύνη της με το να φροντίζει την οικογένεια, τον κήπο, τα χωράφια.

Απροσδόκητα μια μέρα ο Γούσιος τη ζήτησε από τον αδελφό της. Ο Κώστας δίσταζε προς στιγμήν «μικρή είναι ακόμη» του είπε. Στην πραγματικότητα, γιατί δεν ήταν έτοιμος οικονομικά ν' αντιμετωπίσει τα έξοδα του γάμου. Με δεύτερη σκέψη όμως είπε το «να». Θα χρεωθεί έλεγε στον εαυτό του θα τα βγάλω πέρα. Η Λένα πήγε σε καλό σπίτι, καλούςάντοι άνθρωποι. Η πεθερά της της έλεγε συχνά: «πήγαίνε να νοικοκυρεύεις και λίγο τις αδερφές σου, πάρε και κανένα κομμάτι πίτα». Το νοικο- κυριό το είχε τώρα η Ρίνα με βοηθό τη Βίο. Το ίδιο συνέβει ύστερα από τέσσερα χρόνια και με την Ρίνα. Ήταν πιο όμορφη από τη Λένα. Πήρε για άνδρα της το Νάσιο. Λεβεντόκορμος με ένα μουστάκι!!! Και εκεί καλοί άνθρωποι. Αγαπούσαν την Ρίνα και αυτή τους αγαπούσε και τους σεβότανε. Το ίδιο της έλεγε και η πεθερά της η Χρυσούλα, να πηγαίνει να βοηθάει την μικρότερη αδελφή της. Είχανε μελίσινα και μια μέρα της έδωσε

Συν. στη σελ. 10

ΣΚΕΨΕΙΣ & ΘΕΣΕΙΣ

Σωτήρες ή Μνηστήρες;

Ο ερχόμενος Ιούλιος είναι κρίσιμος για τους Καλαρρύτες. Εκλέγουν τους κοινοτικούς τους άρχοντες.

Για κάθε κοινότητα είναι σπουδαίες και συχνά αποφασιστικές οι εκλογές όμως για κοινότητες με συσσωρευμένα και συνεχώς επαυξανόμενα προβλήματα τα οποία μάλιστα έχουν φθάσει στα όρια αντοχής των, τότε οι εκλογές μπορεί στην κυριολεξία να κρίνουν την αξιοβίωτη επιβίωσή τους.

Δυστυχώς σ' αυτή την ολέθρια κατάσταση βρίσκονται σήμερα και οι Καλαρρύτες. Τα χρονίζοντα προβλήματα του χωριού μας έχουν αρχικά αίτια τη δυσπρόσιτη θέση του, τις ελλείψεις δυνατοτήτων για οικονομική επιβίωση της οικογένειας στο χώρο του, την όχι άμεση ανταπόδοση τυχόν επένδυσης λόγω ανύπαρκτης βασικής υποδομής και πολλά άλλα. Πριν 4-5 δεκαετίες, εκατοντάδες ίσως και χιλιάδες χωριά της χώρας μας είχαν αυτά τα προβλήματα. Σήμερα ίσως είναι το μοναδικό χωριό στο οποίο παραμένουν αν και έχει μοναδική αρχιτεκτονική, μοναδική παράδοση, μοναδικές ομορφιές, μοναδική ιστορία. Εύλογο το **ν ι α τ ι**. Η απάντηση ακόμη και για τους ελάχιστα γνωρίζοντες είναι απλή και μοναδική. «Δεν είχαμε και δεν έχουμε ανθρώπους» απαντάει ο κάθε απλός Καλαρρυτιώτης και εννοεί ότι σ' αυτούς που είχε εναποθέσει με την ψήφο του τη μοίρα του χωριού του αποδείχθηκαν ανύπαρκτοι ή πολύ...λίγοι.

Ήδη οι «σωτήρες» των Καλαρρυτιών άρχισαν και κάνουν την εμφάνισή τους τα βράδυα στα σπιτικά μας, στα κονάκια μας, στα στέκια μας, χωρίς μνήμη, χωρίς αίσθηση ευθύνης και προπαντός χωρίς «τσιπά». Τάζουν ότι θα φέρουν «αγάπη» και «ομόνοια» ενώ οι πράξεις τους ήταν πλήρης εφαρμογή της μακιαβελλικής τακτικής «Διαιρεί και Βασίλευε». Τάζουν ότι θα εργαστούν για το καλό του χωριού ενώ επίσημα έγγραφά τους «ξεπουλούν» δικαιώματα που ανέκαθεν ανήκαν στο χωριό μας. Τάζουν νοικοκυροσύνη και σύνεση στη διαχείριση ενώ σκόρπιζαν κοινοτικά έσοδα για εξυπηρετήσεις δικών εναντίον των συμφερόντων του χωριού τη στιγμή που τα ρέματα έχουν μετατραπεί σε καβούζες με δικαιολογία την έλλειψη λίγων εκατοντάδων χιλιάδων δρχ. αλλά πραγματική αιτία η παντελής ανυπαρξία ευαισθησίας ακόμη και για την υγεία των συγχωριανών που εξυπακούεται ότι είναι το πρωταρχικό καθήκον κάθε κοινοτικής αρχής.

Πολλοί αγνοί ιδεολόγοι πιστεύουν ότι η μοναδική ελπίδα για να ξεφύγουν από το τέλμα της μιζέριας και του αργού θανάτου οι Καλαρρύτες είναι η νεοϊδρυθείσα Αναπτυξιακή Εταιρεία και οι σχετικές συμβάσεις της με τον Ε.Ο.Τ. και ίσως να μην έχουν άδικο, αφού είναι «ιδεολόγοι» και «αγαθοί». Όμως οι ατσίδες «σωτήρες» μπήκαν και σ' αυτό το χορό τον οποίο ζητούν επίμονα να σύρουν και με το «αζημίωτο» φυσικά Τάζουν ότι «κατόπιν ενεργειών των» θα πνίξουν με εκατομμύρια τους Καλαρρύτες ενώ δεν έχασαν για μια επταετία ευκαιρία που να μην σαμποτάρισαν ή να μην κωλυσιεργήσαν για την ίδρυση της Εταιρείας και «κατόρθωσαν» μία διαδικασία λίγων μηνών να την τραινάρουν περισσότερο από επτά χρόνια.

Αιδώς κ.κ. «σωτήρες» έχουν δικαιώματα και οι «αγαθοί ιδεολόγοι» Καλαρρυτιώτες. Έχει ανάγκη τούτος ο ιερός τόπος από κάποιους που να ονειρεύονται και να οραματίζονται. Αλλοίμονο αν όλοι γίνουν εκμαυλιστές ονείρων.

Οι Καλαρρύτες στην τραγική κατάστασή τους κάθε άλλο παρά ανάγκη από «μνηστήρες» εξουσίας έχουν. Οδυσσέας και μόνο τους χρειάζεται. Ο Οδυσσέας όμως δεν πρόκειται να βρεθεί ούτε με τις στείρες αμπελοσοφίες των καφενείων ούτε με τις «σειρήνες» και τα καλέσματα των επιτηδίων και φυσικά ούτε με τις κάθε είδους συναλλαγές νομής της εξουσίας. Αυτά δεν έχουν αποτέλεσμα μια τίμια και ικανή Αρχή που τόσο έχουμε ανάγκη για το χωριό μας, αλλά μόνο υποκοριστικό της με κατάληξη - ίδιο! Ο Οδυσσέας των Καλαρρυτιών πρέπει να έχει τη σύνεση, την ευστροφία και την αντοχή του ομώνυμου Ομηρικού αλλά και την αγάπη και το φραγγέλιο του Χριστού.

Λοιπόν με το χέρι στην καρδιά, πέρα από μικροσυμφέροντα και έντεχνα προκατασκευασμένες τεχνητές αντιπαραθέσεις ας αποφασίσουμε: **Θέλουμε Καλαρρυτιώτες να βρούμε την Ιθάκη μας ή δε θέλουμε να χαλάσουμε το φαγοπότι των «μνηστήρων»;**

ΟΙ ΠΕΣΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΜΠΕΘΕΡΟΣ

Συν. από τη σελ. 9

ένα κιουπάκι με 4-5 οκάδες μέλι να κάνει μπουκουβάλα η Βίο. Ο Κώστας πήγαινε κάπου - κάπου να δει και να ορμηγνέψει τις αδελφές του να φέρονται καλά στο σπιτικό τους.

Ήρθε και η σειρά της Βίος. Τ' όνομα αυτού Γιάννης, ο οποίος ταξίδευε το χειμώνα μαζί με τον πατέρα του και ερχόταν το καλοκαίρι.

Ενώ οι άλλες είχαν καλές πεθερές, της Βίος, χωρίς να είναι κακιά, όλο μурμουρίζε γεγονός που ενοχλούσε τη βίο και το έλεγε στον αδελφό της. Ενώ λοιπόν ο Κώστας ήταν ευγενέστατος με τις άλλες, ήθελε να δώσει ένα μάθημα της πεθεράς της Βίος.

Μια μέρα που ήξερε ότι έχουν πάρει πέστροφες τις οποίες είχαν τηγανίσει, είχαν φάει τις μισές και τις υπόλοιπες τις είχαν αφήσει για την επόμενη, πήγε στο σπίτι τους. Διαρκώς μύριζε και μυρίζοντας - μυρίζοντας πήγε στο ντουλάπι που ήταν οι πέστροφες. Παίρνει το νταβαδάκι, το βάζει κάτω και δεν άφησε καμιά. «Τι ωραίες που ήτανε» έλεγε και σκουπιζότανε. Η πεθερά άρχισε το μурμουρητό και έλεγε «όπως συμπεριφέρεται γαϊδουρινά περνάει ανθρώπινα». Έκανε πως δεν τ' άκουσε. Ήξερε πως είχαν και κρασί και είπε «με τέτοιο φαγητό να 'χα και λίγο κρασί». Δεν ήξερε που ήταν. Του έκανε νόημα η αδελφή του και του έδειξε που ήταν η κανάτα. Πήγε τάχα ψάχνοντας και την βρήκε. «Είναι ξύδι» είπε η πεθερά. «Μωρέ με τέτοια κάψα που έχω εγώ με τόσα ψάρια όχι ξύδι αλλά και βιτριόλι να είναι το πίνω» και μεσόκοψε την κανάτα και σκούπιζε το στόμα του, έκανε «ελε! πα! πα! πα! πράγματι ξύδι ήτανε και πολύ ξινό». Μουρμούριζε πάλι η πεθερά «σου ξύνισε ο κούρλος». Πέρνει ο Κώστας δυό ποτήρια, τα γέμισε κρασί και πήγε κοντά στην συμπεθέρα και είπε «πιες κι εσύ από αυτό το ξύδι και τσούγκρισε τα δύο ποτήρια».

«Άκου κυρά συμπεθέρα, μπορεί να φάω ψωμί με κρεμμύδι και να είμαι ευχαριστημένος, άλλωστε είμαι και μαθημένος, δεν είχα ανάγκη από τα ψάρια σας μηδέ και το κρασί σας. Εγώ θέλω να έρχομαι κάπου - κάπου να σας βρίσκω να γελάτε. Εχω πει στην αδελφή μου να σε σέβεται και να σ' αγαπάει σαν μάνα την οποία στερήθηκε, και το έκανε. Ετσι και εσύ με την σειρά σου να την αγαπάς σαν να ήσουν η μάνα της γιατί είναι η γυναίκα του γιού σου και όταν έρθουν το καλοκαίρι να χαρούν κι εκείνοι που θα σας βρίσκουν αγαπημένες. Ελα πιες λίγο κρασί, γεια μας». Διστακτική και λίγο ντροπισμένη πήρε το ποτήρι και ήπιε. από τότε δεν ξαναμουρμούρισε. Ο Κώστας παντρεύτηκε κι αυτός με μια γειτονοπούλα. Λένα, κι αυτή ορφανή. Όλα τ' αδέφλια πήραν τη δική τους πορεία. Επιτέλους όλοι ευχαριστημένοι. Αυτά καλά και σεις καλύτερα.